

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Institutionen för historiska studier

Arkeologisk undersökning vid bildstensplatsen Fröjel Stenstugu 1:8, Fröjel Raä 12:1

Fröjel socken, Gotland, 2007

Arkeologisk rapport

Alexander Andreeff & Imelda Bakunic Fridén

Göteborgs universitet 2014 GOTARC Serie D, Arkeologiska rapporter nr. 96

Uppsala universitet 2014 AFRUU nr. 9. **Länsstyrelsens dnr.** 431-4265-07

Undersökning, analys och rapportarbete har möjliggjorts tack vare stöd av följande stiftelser, institutioner och personer:

Birgit och Gad Rausings stiftelse för humanistisk forskning

Gunvor och Josef Anérs stiftelse

Helge Ax:son Johnsons stiftelse

Kungl. Vetenskaps- och Vitterhets-Samhället i Göteborg

Stiftelserna Wilhelm och Martina Lundgrens Vetenskaps och understödsfonder

Länsstyrelsen Gotlands län

Göteborgs universitet

Uppsala universitet Campus Gotland

Länsstyrelsen i Västra Götalands län

Monica Golabiewski Lannby, Kungliga Myntkabinettet

Pia Sköld, Laboratoriet för kol 14-datering, Lunds universitet

Emelie Franzén, Uppsala universitet

Markägaren Fröjel Stenstugu Mats Arne Blomberg

Jerker Enekvist & Pia Ahlquist, Fröjel hembygdsförening

Helene Martinsson-Wallin & Paul Wallin, Uppsala universitet

Fältarbetare

Alexander Andreeff, undersökningsledare,
Göteborgs universitet/Uppsala universitet

Christopher Sevara, ansvarig inmätning GPS
och totalstation, Göteborgs universitet

Pia Sköld, geolog, Lunds universitet

Rachel Frisk, paleobotaniker, University at
Buffalo, The State University of New York

Maria Persson, Göteborgs universitet

Elisabeth Nicklasson, arkeolog

Andreas Skredsvik, arkeolog

Therese Lindström, arkeolog

Per Stenberg, inmätning GPS och totalstation,
Göteborgs universitet

Josefa Percival, student via SIDA finansierat
Linneaus-Palme utbyte National University of
Samoa

John Kalolo, student via SIDA finansierat
Linneaus-Palme utbyte National University of
Samoa

Innehållsförteckning

Introduktion	5
Topografi och fornlämningsmiljö	6
Forskningshistorik: tidigare undersökningar av bildstensplatser.....	8
Syfte och målsättning.....	9
Metod och genomförande	10
Grävningsiakttagelser	12
Fyndbeskrivning.....	23
Reflektion	28
English summary	29
Referenser	31
Administrativa uppgifter	333
BILAGOR	34
Bilaga 1. GIS kartor	34
Bilaga 2. ¹⁴ C Datering.....	36
Bilaga 3: Fyndavbildningar.....	38
Bilaga 4. Fyndlista: Fröjel Stenstugu 2007	
Bilaga 5. Osteologisk rapport 2013:4	

Introduktion

Undersökningarna vid Fröjel Stenstugu inleddes år 2007 som en del av avhandlingsprojektet *Stones and People: Viking Age Picture Stones from the Island of Gotland*, bedrivet av doktoranden Alexander Andreeff vid Institutionen för historiska studier, Göteborgs universitet.

Undersökningen vid fornminnes- och bilstensplatsen Fröjel Raä 12:1 och av den fossila vägen på fastigheten Stenstugu 1:8, Fröjel socken, Gotland, pågick från den 16 juni till och med 28 juli år 2007. Huvudsyftet var att undersöka vilka aktiviteter som försiggått vid bildstenslokalen under olika perioder.

Den arkeologiska undersökningen var ett samarbetsprojekt mellan dåvarande Institutionen för arkeologi och antikens studier (nuvarande Institutionen för historiska studier) vid Göteborgs universitet och dåvarande Avdelningen för arkeologi och osteologi vid Högskolan på Gotland (nuvarande Institutionen för arkeologi och antik historia, Uppsala universitet Campus Gotland).

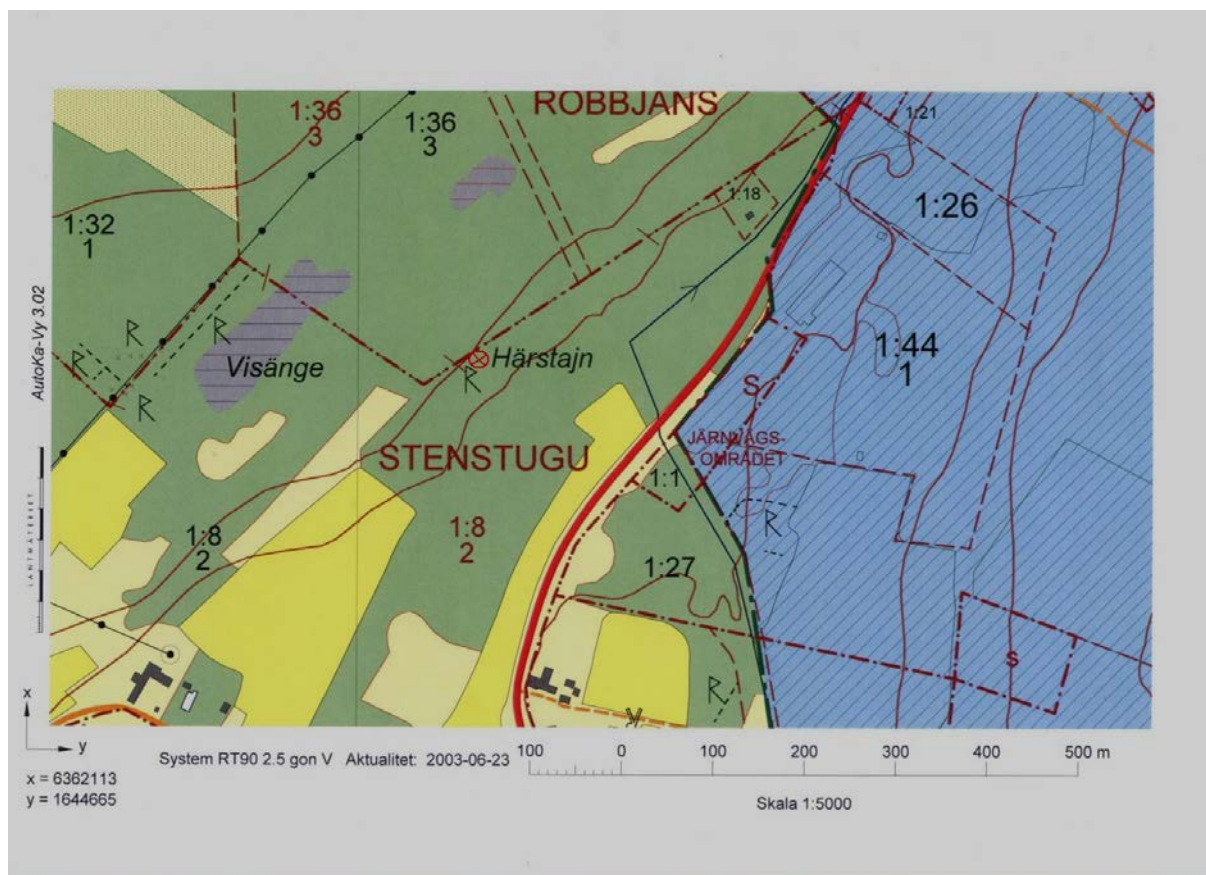

Fig. 1 Lantmäteriets karta över undersökningsplatsen. Undersökningsytan befinner sig kring bildstenen, som på kartan markeras med rött bredvid fornlämningen "R" Härstajn, vid den gamla vägen. Skala 1:5000.

Topografi och fornlämningsmiljö

Fornminne Fröjel Raä 12:1 på fastigheten Stenstugu 1:8, Fröjel socken, utgörs av en bildsten av den sena typen C, vilka kan dateras till sent 700- och 800-tal (Lindqvist 1941, 1942; Nylén & Lamm 2002; Andreeff 2012; Andreeff & Potter 2014).

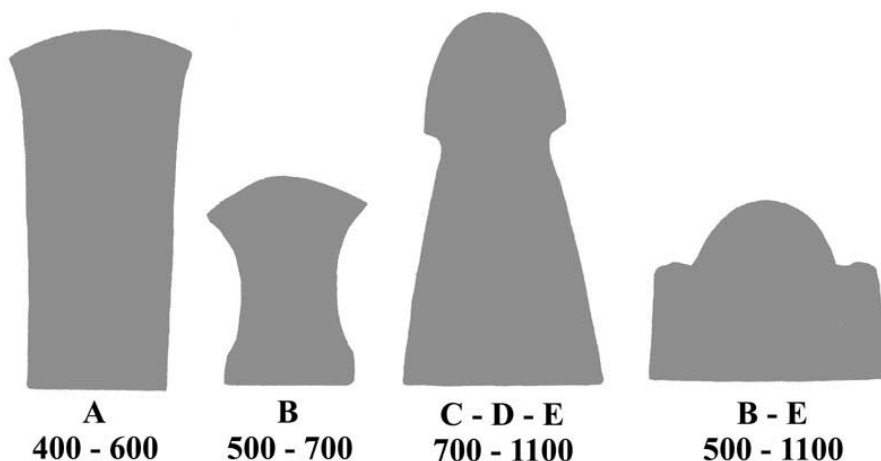

Fig. 2 Lindqvists typologi hämtad från Nylén & Lamm 2003:172.

Fornlämningen Fröjel 12:1 består av en kvarstående bildsten i landskapet, belägen ca 20-21 m. ö. h. Bildstenen är 1,97 meter hög ovan mark och 1,06 meter bred vid foten. Bildstenen av kalksten är starkt eroderad, vilket medför att inga ursprungliga ristningar av bilder kan urskiljas idag. Men pågående analyser med hjälp av RTI-fotografering visar att den ursprungligen var ristad (Andreeff & Potter 2014). Att bildstenen ändå kan typologiseras till den sena perioden beror på dess karaktäristiska så kallade fallos- eller champinjonform. Bildstenen beskrevs, mättes och tecknades redan år 1799 av antikvitetsstecknaren C.G.G. Hilfeling under en av hans resor till Gotland (Hilfeling 1799: 164).

Innan undersökningen lutade stenen ca 30 grader bakåt i förhållande till den fossila vägen. Denna fossila väg (på fastigheten Stenstugu 1:8) bedöms vara en äldre vägsträckning mellan Klinte respektive Fröjel kyrka, vilken är anlagd längst med en svag åsrygg - den så kallade Litorinavallen.¹ Det direkta närområdet kring bildstenen utgör idag av en tätbevuxen ungskog, förutom längst med vägen som idag endast används av markägaren.

¹ Litorinavallen är en strandvall bildad under en av Östersjöns utvecklingsfaser.

Fig. 3 Den äldre vägen och undersökningsplatsen med bildstenen till höger om vägsträckan. Området består av betesmark och ungskog. Undersökningsområdet ligger sydöst om den äldre vägen som går längs med en åsrygg av Litorinavallen. Foto mot NÖ.

Idag går gränsen mellan Klinte och Fröjel socken inte långt ifrån bildstenen. Dess placering medger antagandet att den senare sockengränsen återspeglar en äldre bygdegräns mellan områdena då bildstenen uppfördes. Fröjel socken kan delas upp i tre bygder; Övre Fröjel i inlandet, Nedre Fröjel vid kusten kring Fröjel kyrka och Mulde i norr. Dessa tre utgjorde förmodligen egna förhistoriska bygdeenheter före den medeltida sockenindelningen.

Närområdet kring bildstenen utgörs idag av gårdarna Stenstugu, Robbjäns, Mölner, Hägur, Mulde, Prästgården och Däpps. Dessa utgör tillsammans en mycket intressant fornlämningsbygd, idag med samlingsnamnet Mulde, och uppvisar bland annat fornborg, husgrunder, fossila åkersystem och gravhögar.

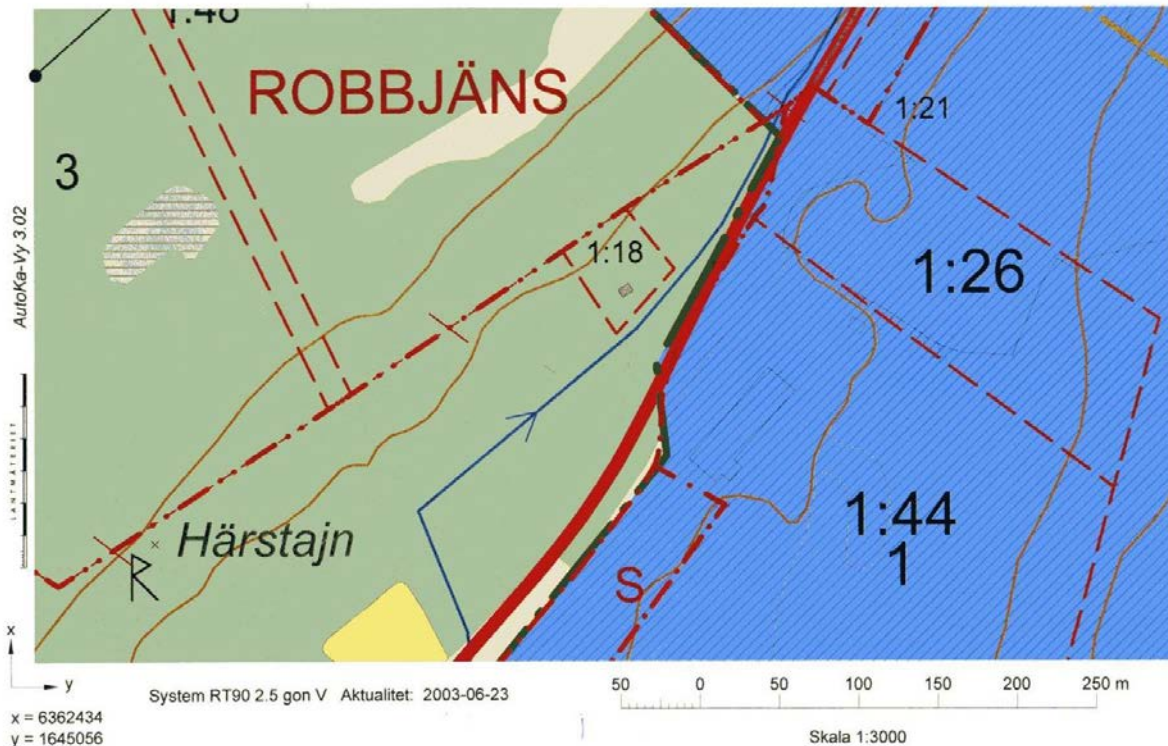

Fig. 4 Lantmäteriets karta över området, där undersökningsplatsen är betecknat med "R" Härstajn. Skala 1:3000.

Forskningshistorik: tidigare undersökningar av bildstensplatser

Få av de totalt ca 570 hitintills funna gotländska bildstenarna har påträffats på vad som kan tolkas som den ursprungliga plats där de en gång restes under yngre järnålder (Widerström 2012: 36). Enligt en studie av Karl Gustaf Måhl återfinns endast 15 kvarstående bildstenar av denna sena typ, fördelade på tolv platser i landskapet (Måhl 1990). På de flesta av dessa platser återfinns även andra fornlämningar som husgrunder, vägar och gravfält. Måhl redovisar endast de bildstenar som idag fortfarande står kvar i landskapet. Andreeffs studier visar att antalet bildstenar som återfunnits på ursprunglig plats har varit fler (Andreeff 2012: 143; Andreeff under publicering).

Fredrik Nordin undersökte i slutet av 1800-talet och i början av 1900-talet ett antal bildstensplatser. Bland annat Väskinde Vis (JPL 97)² år 1883, Hejnum Nygårds (JPL 94) år 1886, Hejnum Riddare (JPL 40) år 1887, samt Lärbro Stora Hammars (JPL 184-188), Västerhejde Suderbys (JPL 8) och Buttle Änge (JPL 137) under år 1911. I Buttle Änge påträffade Fredrik Nordin kol, obrända djurben och keramik vid fundamentet av de två parallell stående stenarna. Även vid lokalen Västerhejde Suderbys hittade han kol, obrända djurben och keramik vid ett djup av 0,65 meter vid fundamentet av stenen (Lindqvist 1941, 1942; Nylén & Lamm 2003; Andreeff 2012). De nämnda fynden har främst tolkats som rester

² Dessa nummer motsvarar Jan Peder Lamms (JPL) förteckning över bildstenar i Nylén & Lamm 2003.

av offer och offermåltider. Det finns arkeologiska och etnografiska exempel på liknande traditioner både i Sverige och i andra länder. Offer och andra ritualer har praktiserats invid förhistoriska lokaler invid resta stenar och stenhällar intill 1800-talet.

I modern tid har endast ytterligare två bildstensplatser undersökts. Monica Wennersten undersökte år 1973, en plats vid Visne ängar (JPL 7)³ i Alskog där hon grävde ut området kring tre bildstenar varav två hade endast "rötterna" bevarade. I anslutning till bildstenarna påträffades en två meter bred stenläggning som eventuellt utgjorde en forntida väg. Hon påträffade även två fyndrika brandgravar nära bildstenarna med bland annat fynd som pärlor, hängen av brons, nålar, beslag, nitar m.m. (Wennersten 1973).

År 1989 undersökte Karl Gustaf Måhl en bildstensplats vid Fole Vatlings (JPL 59, Raä 3). Han undersökte även den stensatta väg vid vars kant bildstenen står. Måhl kunde konstatera en samtidighet mellan väg och bildsten (Måhl 1989, 1990).

Dessa fynd har refererats till, under årens lopp, i litteraturen men inga ytterligare undersökningar förutom Andreeffs undersökningar år 2007 vid Fröjel Stenstugu samt år 2009 och åren 2013-2014 vid Buttle Änge har utförts för att explicit se om samma fyndomständigheter kan återfinnas (Andreeff 2012; Andreeff & Bakunic Fridén 2014; Andreeff, Melander & Bakunic Fridén 2014; Andreeff & Potter 2014).

Syfte och målsättning

Den specifika målsättningen med utgrävningen av bildstensplatsen Fröjel Stenstugu var bland annat att fastställa det tidsmässiga sambandet mellan bildstenen och den fossila vägen. Vidare var syftet att undersöka vilka faktiska aktiviteter som har pågått på platsen.

Frågeställningar:

- Hur har dåtidens människor berett marken inför resandet av bildstenen och anläggandet av vägen?
- Är fynden av kulturlager unika (jmf. Fredrik Nordins undersökning av Buttle Änge och Västerhejde Suderbys år 1911) eller finns det vid fler bildstenar?
- Förekom en eventuell rituell praktik invid stenarna i form av offer och/eller andra typer av depositioner?
- Är kulturlagren samtida med bildstenens resande?
- Går det att fastställa om de eventuella spåren efter offer/depositioner är samtida med bildstenstraditionen eller tillhör folkliga seder och bruk från senare perioder?

³ Platsen är även benämnd Visnar ängar i Wennersten 1973 och Nylén & Lamm 2003.

Metod och genomförande

Platsen invid den kvarstående bildstenen har undersökts och den fossila vägen i anslutning till undersökningsområdet. Undersökningen omfattade ett område på totalt 27 m² som avtorvades, undersöktes och mättes in med totalstation och GPS. Bildstenen rättades upp med hjälp av en stubbrytare som även höll stenen på plats under utgrävning.

Fig. 5 Foto taget mot SÖ, Schakt 1 efter avtorvning.

Utgrävningen utfördes med en kombination av stratigrafisk och kontextuell metod. Det innebar att anläggningar och enskilda lager undersöktes som enskilda kontexter, men fynd samlades och registrerades i kvadratmeterstora rutor om de inte påträffades in situ. Det närliggande området kring bildstenen undersöktes som Schakt 1 och delades upp i 16 kvadratmeter stora provrutor. I dessa rutor framkom en stenpackning i tre nivåer som gavs anläggningsbeteckningarna ID 790, ID 1978 och ID 1978: Lager 1. Genom den fossila vägen lades Schakt 2 som även betecknades som Ruta 17. Anläggning ID 2048 i schakt 2 består av vad som tolkades vara en påförd stenpackning på vägen som överlagrade berggrunden.

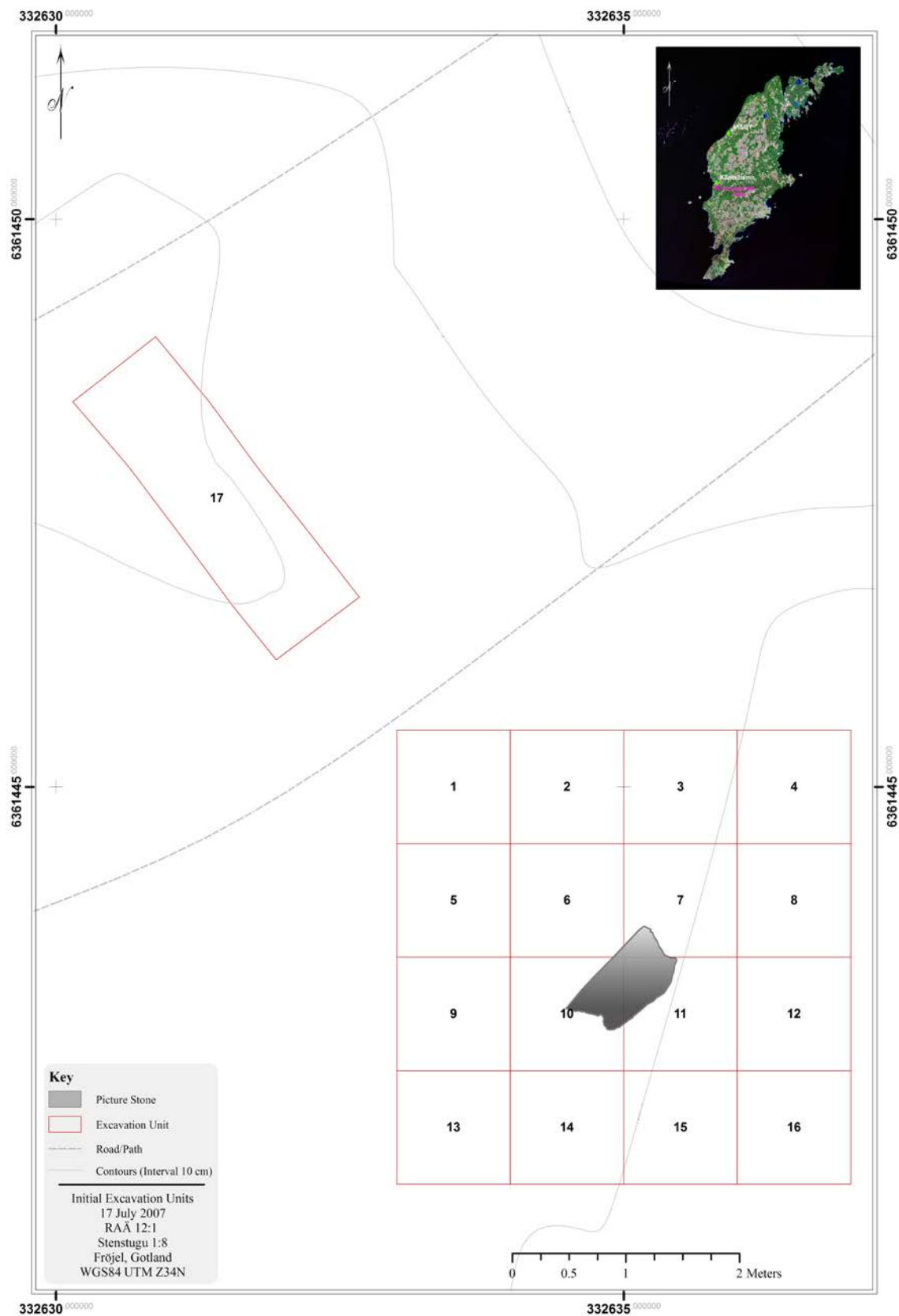

Fig. 6 Schakt och provrutor. Bildstenen markeras av det gråa fältet som går igenom ruta 6,7, 10 och 11.

Under utgrävningens gång har Schakt 2 vid den fossila vägen utvidgats mot nordöst samt i sydöst för att ansluta mot Schakt 1 (se fig. 7).

Undersökningsytan, anläggningarna och fynd dokumenterades genom plan- och profilritningar, digitala foton samt med hjälp av inmätningssinstrumenten totalstation och GPS. Makrofossilprover är under analys vid University at Buffalo, USA. Två ^{14}C -prover från kremerat benmaterial har analyserats vid Laboratoriet för ^{14}C -datering, Lunds universitet: FNR 5, ID 750, Ruta 14; FNR 56, ID 2975, Ruta 6 (se bilaga 2 för resultat).

Efter fältarbetet har platsen återställt till ursprungligt utseende och bildstenen har rätats upp för att minska erosion av bildstensytan.

Grävningsiakttagelser

Nedan följer en kort sammanfattning av Schakt 1 och 2, deras struktur, anläggningar, provrutor och fynd.

Schakt 1

Schakt 1 betecknar alla provrutorna (1-16) kring bildstenen och närmare beskrivning av dem finns nedan. När stenpackningen grävts bort och berggrunden blottats kunde konstateras att berggrunden hade bearbetats kring bildstenens roten genom att en rektangulär formad hålighet, ca 40 cm djup, utformats för att förbereda marken för stenens placering (se bilaga 1: GIS kartor). Man hade stöttat bildstenen med jord- och stenfyllning samt med tre större stödstenar framför och bakom bildstenen vid resandet (fig. 10-11). En tolkning till varför bildstenen lutade bakåt ca 30 grader och inte längre hölls på plats kan vara att man inte hade utformat och bearbetat berggrunden tillräckligt, och att håligheten för bildstensroten därigenom blev för grund, samt att man har använt för få större stenar för att stötta bildstenen.

Anläggningar

Överst i schakt 1 efter avtorvning påträffades en stenpackning som delades upp och mättes in i tre olika nivåer beroende på olika utbredning och djup med anläggningsbeteckningarna ID 790, ID 1978 och ID 1978: Lager 1. Anläggning 790 är den översta nivån av stenpackningen med den större utbredningen och därpå följde ID 1978 och sedan ID 1978: Lager 1 in mot mitten mot bildstenen och djupare med närmast cirkulär form (fig. 7), under stenpackningen framkom kalkstensberggrunden. Stenpackningen tolkades som en påförd låg stensättning som kastats upp kring bildstenen efter resandet.

Stenpackningen täckte helt provrutorna omedelbart kring bildstenen (ruta 6, 7, 10, 11) och delvis områden mot bildstenen i rutorna 1-4, 5, 8, 13-16. Denna stenpackning utgjordes av kalksten och gråsten med fyllning av grus och jord. Stenpackningen var oregelbundet cirkulär, delvis störd av trädrötter, ca 300 x 300 x 10-15 cm. Den övre delen av stenpackningen bestod av mindre (5-10 cm) tätt packade stenar. Stenpackningen grävdes ut stratigrafisk och jordfyllningen sållades. Då stenpackningen var borttagen kvarstod ett antal större kantställda stenar som gick ned i den tillhuggna håligheten för bildstenroten. Fynden från anläggningarna utgjordes av bland annat brända ben (vars förekomst ökade i mängd närmast framför bildstenen), glaspärlor, beslag, nitar, spikar, en sländtrissa av sten och recent glas.

Provrutor

Ruta 1: Denna ruta låg utanför stenpackningen (ID 790) mot nordväst och kom att ansluta till schakt 2. Under torven fanns ett relativt tjockt mörkfärgat jordlager innan berggrunden (ca 2-3 dm) närmast schakt 2 (eventuellt fyndtomt kulturlager, rester efter en hålväg?). Rutan var i närmaste fyndtom, förutom i sydöstra hörnet som anslöt till stenpackningen kring bildstenen i vars närhet en glaspärla (FNR 79) återfanns.

Ruta 2: Hälften av rutan täcktes av stenpackning (ID 790, ID 1978) närmast bildstenen och den andra delen av ett mörkfärgat jordlager innan berggrunden (ca 2 dm). Rutan var fyndrik, bland annat hittades ett antal glaspärlor, brons och järnföremål.

Ruta 3: Liksom ruta 2 ingick denna till hälften i stenpackningen (ID 790, ID 1978), den andra delen av jordlager innan berggrunden som låg grunt (ca 1 dm). Fynd som hittades var bränt ben, glaspärla och recent klart glas, samt ett knappformat bronsbeslag (FNR 8). I rutan har det även tagits makrofossilprover.

Ruta 4: Denna ruta som låg långt mot nordöst i Schakt 1 låg i stort sett utanför stenpackningen (ID 790, ID 1978) och bestod av ett jordlager innan berggrunden som låg grunt (ca 1 dm). Rutan saknade fynd förutom en recent kapsyl (FNR 1).

Ruta 5: Rutan täcktes till hälften av den översta nivån av stenpackningen (ID 790, ID 1978), den andra mindre hälften mot nordväst av ett mörkfärgat jordlager innan berggrunden (ca 2 dm). Ett fåtal fynd bland annat en pilspets (FNR 55) hittades intill schaktkanten nära berggrunden.

Ruta 6: Rutan låg omedelbart framför bildstenen i nordväst bestod av stenpackning (ID 790, ID 1978, ID 1978: Lager 1). Under stenpackningen påträffades en rektangulär uthuggning i berggrunden anpassad för bildstenens rot som band rutorna 6-7 och 10-11 samman, i denna låg även stödstenar som hållit bildstenen på plats. Flertalet av de förhistoriska fynden påträffades i denna ruta. Här återfanns även en möjlig plats för ursprungsdeponeringen av det icke recenta fyndmaterialet (se fig. 12 nedan).

Ruta 7: Rutan bestod av stenpackning (ID 790, ID 1978, ID 1978: Lager 1) omedelbart om bildstenens nordöstra sida och var relativt fyndrikt bland annat kremerat benmaterial och järnföremål. Under stenpackningen påträffades en uthuggning i berggrunden anpassad för bildstenens rot.

Ruta 8: Rutan bestod till större delen av stenpackning (ID 790, ID 1978, ID 1978: Lager 1). Relativt fyndfattigt men en glaspärla (FNR 69) hittad nära berggrunden som låg grunt (ca 1 dm).

Ruta 9: Rutan bestod till hälften av stenpackning (ID 790, ID 1978), den andra hälften mot väst av jordfyllning innan berggrunden som låg grunt (ca 1 dm). Fynd bestod bland annat kremerat benmaterial och en glaspärla (FNR 57) nära berggrunden.

Ruta 10: Rutan bestod av stenpackning (ID 790, ID 1978, ID 1978: Lager 1) omedelbart om bildstenens sydvästra sida. Under stenpackningen påträffades en uthuggning i berggrunden anpassad för bildstenens rot. Bland fynden var glaspärlor och kremerat benmaterial.

Ruta 11: Rutan bestod av stenpackning (ID 790, ID 1978, ID 1978: Lager 1) omedelbart bakom bildsten mot sydöst. Under stenpackningen påträffades en stor stödsten för bildstenen som låg i uthuggningen i berggrunden. I rutan fanns ett träd vars rötter har stört lagren i provrutorna bakom bildstenen. Rutan var relativt fyndtom men här hittades sländtrissan (FNR 15) som är av bergart, troligtvis röd kvarts.

Ruta 12: Se nedan.

Ruta 13: Denna ruta låg utanför stenpackningen (ID 1978) mot sydväst och bestod av ett jordlager innan berggrunden som låg grunt (ca 1 dm). Trots detta var det relativt fyndrikt bland annat påträffades glaspärlor, brons- och järnföremål när berggrunden.

Ruta 14: Hälften av rutan täcktes av stenpackning (ID 1978) och den andra delen av ett jordlager innan berggrunden som låg grunt (ca 1 dm). Relativt fyndfattigt men fynd som påträffades var bland annat järnspik och ett mindre antal bränt benmaterial.

Ruta 12, 15-16: Rutorna bestod till hälften av stenpackning (ID 790, ID 1978), och den andra delen mot sydöst av ett jordlager innan berggrunden som låg grunt (ca 1 dm). Rutorna som låg bakom bildstenen mot sydöst saknade i stort sett fynd.

Möjlig plats för ursprungsdeponering med benkoncentration i Ruta 6

En ovalformad nedgrävning påträffades under en större sten (mot nordväst, på framsidan av bildstenen). Anläggningen kan tolkas som en brandgravsdeponering med en benkoncentration. Jordmånen avvek från det närliggande området genom en mer lucker och porös karaktär. Koncentrationer av brända ben återfanns i nedgrävningen men också under den påträffades det kremerat benmaterial. Vissa tecken på omröring genom senare aktiviteter iakttoogs och det är således möjligt att också andra delar av det fyndmaterial som omhändertogs under utgrävningen kan ha härstammat från denna möjliga deponeringsplats.

Fig. 6b Deponeringen av fynd och benkoncentrationen framför bildstenens framsida. Foto mot NÖ.

Fig. 8 På fotot ses provrutorna kring bildstenen schakt 1, samt schakt på den fossila vägen (Schakt 2/Provruta 17) till vänster. Dagligen genomfördes visningar av utgrävningen för allmänheten. Foto mot SÖ.

Fig. 9 Stenpackningen samt stödstenar till bildstenen. Foto mot V.

Stenpackning samt stödstenar till bildstenen

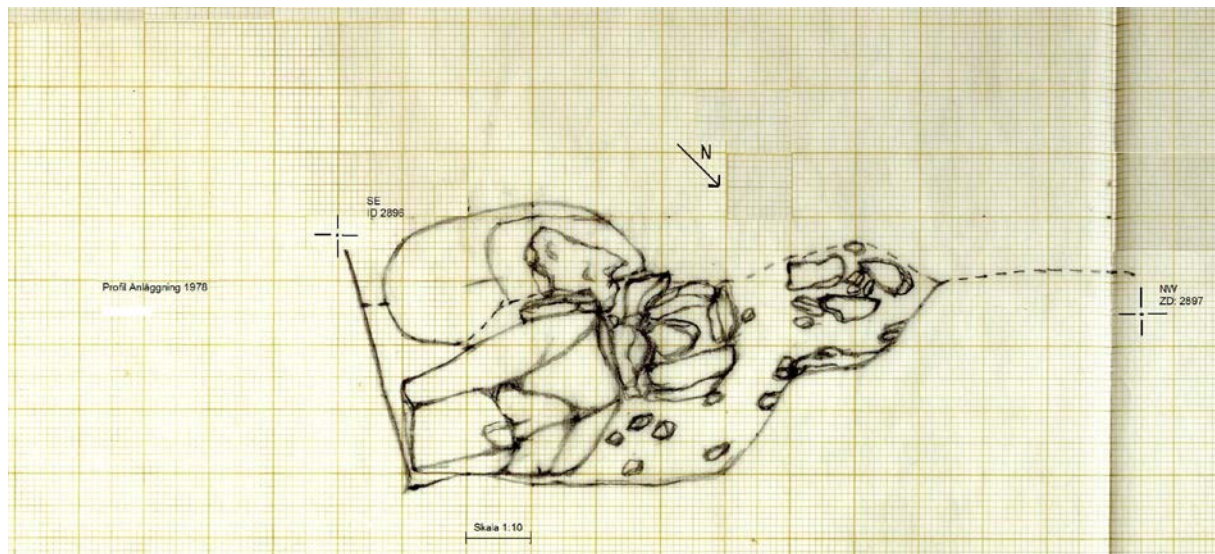

Fig. 10 Profil mot sydväst. Bildstenen markerad till vänster.

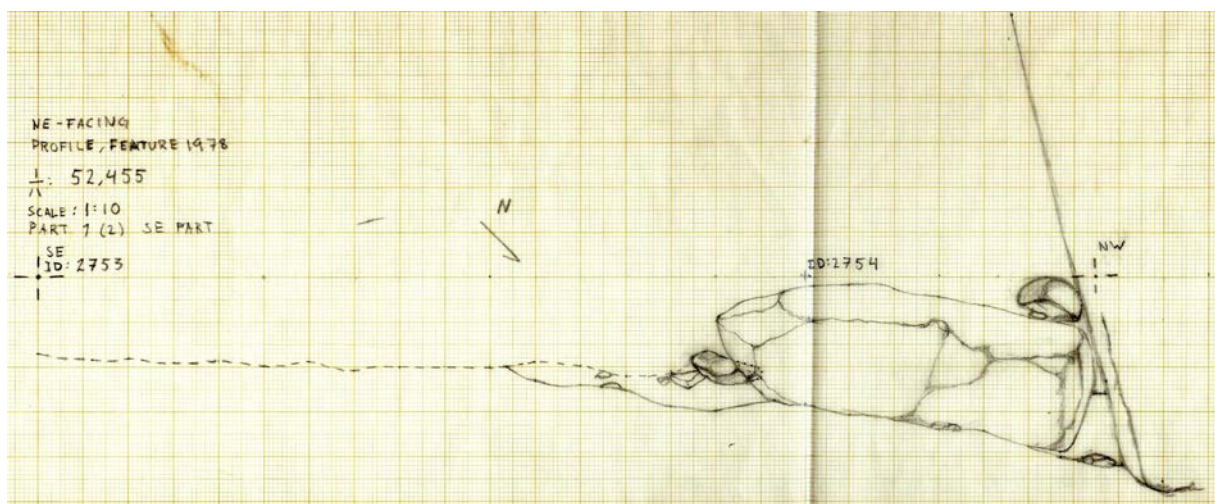

Fig. 11 Profil mot sydväst. Bildstenen markerad till höger.

Schakt 2

Schakt 2 öppnades upp tvärs över den fossila vägen och omfattar ruta 17 samt anläggning ID 2048 som utgjorde en stenpackning som tolkades som en påförd vägbeläggning överst ovan berggrunden. Schakt 2 omfång var under grävningens början cirka 1 m bred och 3 m i längd. Schakt 2 låg cirka 1,5 m från Schakt 1 nordvästra kant men efter utvidgning blev de sammanbundna (se fig. 7). Schakt 2 var mycket kompakt med en stenpackning med kalkstenar är av olika format (ca 5-30 cm) och mestadels flata. Plan- och profilritning, foto samt två makrofossilprov togs. Fynden består av sju hästkosömmar hittade överst i stenpackningen mellan stenarna samt en mindre mängd obränt benmaterial.

Fig. 13 Schakt vid den fossila vägen. Foto mot NV.

Schaktet utvidgades för att undersöka bland annat utbredningen av vägens stenpackning. Inom schaktet och i en stor del av utvidgningen framkom, som tidigare nämnt, en stenpackning. Utvidgningens omfång var cirka 1 m i bredd och cirka 3 m i längd, samt en mindre yta öppnades upp i norr (ytan var mindre än 1 m²).

Stenpackningen i det totala schaktet (Schakt 2 och utvidgningen) var ca 3 m bred och 6 m lång, med ett djup på cirka 2 dm.

Fig. 14 På fotot ses en del av schakt 2. Till vänster ses en mindre ruta som utvidgades, där berggrunden kom upp direkt under torven. Rakt fram på fotot ses vägen, samt utvidgningen i NÖ med dess stenpackning.
Foto mot V.

Under stenpackningen kom ett lager av lera och grus. Berggrunden kom upp under ler- och gruslagret i hela schaktet, med ett undantag i norra kanten av utvidgningen i Schakt 2, där berggrunden låg direkt under torv i en yta om ca 0,5 m².

Fig. 15 Schakt 2 och utvidgningen av schaktet, mindre yta utvidgning mot N, samt större yta frilagd i NÖ. Foto mot NV.

Fig. 16 Anslutning av schakt 2 och Ruta 1 i Schakt1. Bildstenen syns i bakgrunden. Foto mot SÖ.

Vägschaktet (schakt 2 och utvidgning) anslöts även till provruta 1 (schakt 1) i sydöst. I detta område påträffades ett mycket mörkfärgat jordlager uppmot ca 2-3 dm djupt, 1 m brett och ca 1,5 m långt mellan bildstenens stenpackning och vägbankens stenpackning. Möjligen utgjorde detta ett kulturlager, men lagret innehöll dock inga fynd. Ytan är möjligtvis en försänkning i jorden som kan vara rester av en tidigare hålväg mellan den nuvarande vägbanken och bildstenen.⁴

⁴ Karl Gustaf Måhl, muntl.medd. juli 2007.

Fyndbeskrivning

Fyndförekomsten på platsen runtom bildstenen var oväntat riklig med 97 individuella fyndposter inklusive kremerat benmaterial. Flera av fynden tolkas överensstämma tidsmässigt med bildstenens förmodade resande i slutet av vendeltid och början av vikingatid (Andreeff, under publicering).

Metallfynd

Metallfynden på undersökningsplatsen är främst av järn och brons (Cu-legeringar). Totalt har det hittats ca 128 gram järnfynd samt ca 41 gram brons; samt en armring (FNR 54) av silver/Cu-leg.

Många av järnföremålen är fragmentariska (ca 40 gram totalt) men kan identifieras som nitar, slagg, hästkosömmar och spikar. Många av de föremål som har hittats i järn har troligtvis ett förhistoriskt ursprung och pilspetsen tillhör vendel- eller vikingatid (Andreeff, under publicering). En liknande datering gäller också för några av de järnnitar som påträffades, vilka har paralleller till fynd från Valsgärde och vid utgrävningarna av bildstenslokalen vid Änge i Buttle socken (se Andreeff, Melander & Bakunic Fridén 2014).

Fig. 17 Pilspets FNR 55.

Bronsföremålen är fragmentariska och utgörs av bland annat av ett remändesbeslag, en bältessölja, en knappformat bronsbeslag och en vriden armring av Cu-leg/silver. Det knappformade bronsbeslaget (FNR 8) är ornerad med gripdjursornament i Broa/Oseberg stil och kan stilistiskt dateras till övergången mellan vendel- och vikingatid, med en betoning på 800-talet i det gotländska materialet.

Ett cirkelformat och vridet fragment i silver (FNR 54) är troligtvist fragment av en armring som möjligen kan dateras till vendel- och vikingatiden, objektet är något för fragmentarisk för fullgott utlåtande.

Fig. 18 Högst upp är remändesbeslag av brons FNR 11, nedanför är vridet silverarmring FNR 54, nedan till vänster är knappformat bronsbeslag FNR 8 och nedan till höger är remsölja av brons FNR 46.

Det historiska kopparmyntet som har hittats är från år 1821, Karl XIV Johans tid som kung i Sverige (1818-1844). Myntet avspeglar på ena sidan markeringarna 1 skilling med två pilar som korsar varandra; och på andra sidan avspeglas Karl XIV Johans motto "Folkets kärlek min belöning" samt ett stort "C" med inristat XIV och en stor krona ovan "C", med tre mindre kronor runt om. Myntet väger 14,99 gram och är tillverkad i Avesta enligt utlåtande från Kungliga Myntkabinettet. Myntet förvaras och finns idag hos Kungliga Myntkabinettet i Stockholm.

Fig. 19 Kopparmynt från år 1821, FNR 12. FOTO: Kungliga Myntkabinettet, Monica Golabiewski Lannby.

Meddelande Från Kungliga Myntkabinettet

Fröjel Stenstugu, Fröjel sn, Gotland, 2007.

KMK 711-1236-2010.

Nr	Fnr	Vikt	Land	Myntutgivare	Period	Myntort
1	12	14,99	Sverige	Karl XIV Johan	1818- 1844	Avesta
Valör		Årtal	Beskrivning / Metall			
1 skilling		1821	Koppar			

Ben

Totalt har det påträffats ca 1 kg bränt benmaterial på utgrävningsytan. Benmaterialet har analyserats av Emelie Franzén, Uppsala universitet (se osteologisk rapport bilaga 5).

Två ^{14}C -analyser har genomförts (FNR 5 och 56), ett prov på brända ben från stenpackningen bakom bildstenens framsida samt ett prov på de brända benen i benkoncentrationen i den eventuella ursprungsdeponeringen (se fig. 12) från bildstenens framsida. Analyserna visar på en tidsram mellan 1270 (± 50) och 1250 (± 50) BP (se bilaga 2).

Glaspärlor

Totalt påträffades 16 st glaspärlor (glasflusspärlor), varav flera smälta och eldpåverkade. Pärlorna förekommer i färgnyanserna vitt, rött, grönt, turkost och blått. Glaspärlorna är mestadels lika i storlek, rundformade och i vikt (medelvikten på pärlorna är 0,6 gram/st), undantaget en mindre pärla (FNR 62) som inte heller är lika rund som de övriga. De flesta har ett ovalt eller runt tvärsnitt och är enfärgade med större hål i mitten. Den mindre pärlan (FNR 62) har dock ett rektangulärt eller kvadratisk tvärsnitt. Sammansättningen av pärlmaterialet har tydliga paralleller till pärluppsättningar i gravar från 700- och 800-talet (ex. vid Smiss, Tingstäde sn, Ire, Hellvi sn och vid bildstenslokalerna Änge, Buttle sn och Visne ängar, Alskog sn).

Fig. 20 Vendel/vikingatida glaspärlor.

FNR ordning från vänster sida - högst upp (första raden) och ned: 13, 14, 20, 28.

FNR ordning andra raden från vänster sida - från översta till nedre: 47, 48, 51, 57.

FNR ordning andra raden från höger sida - uppifrån och ner: 62, 69, 70, 79.

FNR ordning från höger sida - högst upp och ned: 81 och 90.

Övriga och recenta fynd

Ett övrigt förhistoriskt fynd består av en sländtrissa i bergart, möjligtvis av rödkvarts. Det påträffades 18,3 gram recenta glasskärvor samt ett recent tegelfragment. Det recenta materialet finns återgivet i fyndtabellen i bilaga 1, dock är några av de recenta fynden utgallrade och inte längre sparade (vilka är angivet i fyndlistan).

Fig. 21 Sländtrissa i bergart FNR 15.

Reflektion

Undersökningen 2007 har visat att det förekommit deponeringar av gravmaterial vid bildstensplatsen Raä Fröjel 12:1, vilket understryker att bildstenarna är ett mer komplicerat fenomen och inte bör enbart betraktas som minnesstenar och gränsmarkeringar i analogi med de senare runstenarna.

Vid den fossila vägen Stenstugu 1:8 har det hittats spår av vagnhjul och hästskosöm. Endast med hjälp av dessa fynd går det inte att fastställa om vägen användes redan under den tid då stenen restes – men sannolikt har bildstenen placerats medvetet vid vägen. Man har förberett marken vid den fossila vägen och kring bildstensplatsen med ditlagda stenar.

Eftersom kulturlagret/stenpackningen är relativt grunt kring bildstensplatsen, där berggrunden ligger nära ytan, är fynden och kulturlagren, som kan vara samtida med bildstenen blandade med andra fynd av recent karaktär. Detta kan bero på att markanvändningen har varit intensiv genom tiderna och fynden har då på vissa ställen blandats om. Dock verkar många av fynden tyda på att de är ungefär samtida med bildstenen, exempelvis glaspärlorna, remsölja med flera tillhörande vendel- och vikingatid.

Fyndgenomgången visar att fynden vid undersökningsområdet är något annorlunda i karaktär från de som Fredrik Nordin grävde ut i Buttle Änge år 1911. Nordin hittade bland annat kol, obrända djurben och keramik, medan vid undersökningsplatsen i Fröjel förekom det kremerade ben och främst metallfynd. Materialet skiljer sig, dock visar utgrävningsresultaten att det har förekommit aktiviteter vid de båda bildstensplatserna och att Fredrik Nordins undersökning inte är unik, det handlar till synes enbart om variation i materialet. Exempelvis uppvisar materialet i Fröjel likheter med det material som Wennersten hittade vid platsen Visne ängar i Alskog. Fynden vid Fröjel Stenstugu visar på material som kan tolkas vara gravföremål och kremerade människoben, en liknande fyndkombination har även påträffats vid de senaste undersökningarna vid Buttle Änge (Andreeff, Melander & Bakunic Fridén 2014).

De brända benen och fynden som är typiska gravföremål indikerar att delar av en kremering deponerades vid bildstenen. De kremerade människoben (två ^{14}C analyser har genomförts) visar dateringar som faller in under perioden skiftet vendel- och vikingatiden. Resultaten från proverna stämmer väl med den förmodade dateringen av bildstenens resande.

Sammanfattningsvis kan fyndmaterialet vid undersökningsplatsen typologiskt dateras till skiftet mellan 700-800-tal, vilket överensstämmer med den typologiska dateringen av bildstenen till början av 800-talet. Totalt har ca 1 kg brända ben hittats inklusive människoben (se osteologisk rapport bilaga 5) och de påträffades spridda kring basen av bildstenen. Förutom ovanstående har undersökningen också bidragit till en pågående metodologisk diskussion kring arkeologiskt fältarbete invid ”sten och bildplatser” såsom hållristningar, skålgropslokaler och runstenar.

English summary

The picture stone site at Fröjel Stenstugu was excavated in 2007 as part of Alexander Andreeff's PhD project about the late Gotlandic picture stones (Andreeff, forthcoming).

The excavation of ancient monuments at Fröjel Raä 12:1 and the ancient road (road at the property) Stenstugu 1:8, Fröjel parish, Gotland, occurred between the 16th of June to the 28th of July 2007. The main objective was to investigate ancient activity at the picture stone site.

The archaeological survey was a collaborative project between the Department of Historical Studies at Gothenburg University and the University of Gotland (Uppsala University Campus Gotland). With a topographical perspective, the discussion revolved around the picture stones spatial relationship to the structures in the surrounding landscape, both natural and human. Several of the stones that are in their original position are located close to ancient roads, farms or fords. Some stones stand in groups and at locations with place names that have religious connotations (Måhl 1990; Nylén & Lamm 2003). The significance of picture stones was probably multifunctional; they can be seen as territorial markers, memorials, preservers of oral tradition, sacrificial sites and/or sacred artifacts.

A specific aim of the survey was to study the temporal connection between the picture stone and the ancient road. Furthermore, the purpose was to examine the actual activities that have taken place at the picture stone location. The survey covered an area of 27m² which was de-turfed and measured with Total Station and GPS.

The excavation area was divided into two trenches. Trench 1 concerned the surroundings of the picture stone Raä Fröjel 12:1. Since bedrock was reached at an early stage cultural layers were rather thin and showed signs of disturbance from later activities, however most finds were from remains of cremation burials. Finds were scattered on the front side of the picture stone and included smaller metal objects such as a button shaped mount with animal art ornamentation (Broa/Oseberg style), a copper-alloy belt buckle, a piece of an arm-ring, partly melted beads of glass paste, an iron arrowhead, iron nails and rivets and close to 1 kg of cremated bones. Bones from dog, cattle, pig, seal and human could be identified through osteological analysis. The majority of the bone material was from humans (the number of individuals cannot be determined due to heavy fragmentation). The human bones had been subjected to high temperature fire, which combined with other finds suggest that the material originates from cremation burials, either directly at the site or as a deposition at the site. Finds of bones and other objects were made underneath a stone packing that acted as a support for the picture stone. The picture stone itself was placed in a chiseled pit in the bedrock, this was most likely to support the stone. Hence there is an evident connection between the stone and the findings. A connection that is further strengthened by the temporality between the typological dating of the picture stone and the finds. The cremation burial material can be dated to the end of the Vendel period or early Viking period, c. 750-900 AD, through the ornamentation on the button and the compilation of glass paste beads. Two ¹⁴C-datings from cremated bone gave a similar result, dating the bone material to the period 660-885 AD (Calib. 2 sigma).

The finds and the structure of the site show a close resemblance with excavated picture stone sites at Buttle Änge (see Andreeff, Melander & Bakunic Fridén 2014) and at Visne änge, Alskog parish (Wennersten, unpublished).

The smaller trench 2 concerned the ancient road. Excavation showed traces of wheels ruts and horseshoe seams. The survey and finds from the ancient road were not able to demonstrate a direct connection between the road and the picture stone monument.

The investigation also contributed to an ongoing methodological discussion of archaeological field work at carved stone monuments and rock art sites.

Referenser

Andreeff, Alexander & Potter, Rich 2014. Imaging picture stones: Comparative studies of rendering techniques. In Alexandersson, H., Andreeff, A. & Bünz, A. (Eds.), *Med hjärta och hjärna: En vänbok till professor Elisabeth Arwill-Nordbladh*. GOTARC Series A, Gothenburg Archaeological Studies, Vol. V. Göteborg: Göteborgs universitet.

Andreeff, Alexander & Bakunic Fridén, Imelda 2014. *Arkeologisk undersökning vid bilstensplatsen Fröjel Stenstugu 1:8, Fröjel Raä 12:1, Fröjel socken, Gotland, 2007*. Gotarc Serie D, Arkeologiska rapporter 96. Göteborgs universitet; AFRUU, Arkeologiska fältrapporter 9, Uppsala universitet.

Andreeff, Alexander, Melander, Victor Niels Love & Bakunic Fridén, Imelda 2014. *Arkeologisk undersökning vid bildstensplatsen Buttle Nygårds 1:28, Buttle Raä 42:1, 42:2, 145:1, Buttle socken, Gotland, 2009*. AFRUU, Arkeologiska fältrapporter 1, Uppsala universitet; Gotarc Serie D, Arkeologiska rapporter 97, Göteborgs universitet.

Andreeff, Alexander 2012. Arkeologiska utgrävningar av bildstensplatser. I Herlin Karnell, M. (red.), *Gotlands bildstenar: järnålderns gåtfulla budbärare*. *Gotländskt Arkiv*: 129-144. Visby: Fornsalens Förlag.

Andreeff, Alexander, under publicering. Stones and People: Viking Age Picture Stones from the Island of Gotland. Göteborgs universitet.

Hilfeling, C.G.G. 1797-1801. C.G.G. Hilfelings gotländska resor 1-2. Gislestam, T. (red.) 1994-95. Visby.

Lindqvist, Sune, Gustafson, Gabriel & Nordin, Fredrik 1941. *Gotlands Bildsteine 1*. Stockholm: Wahlström & Widstrand.

Lindqvist, Sune, Gustafson, Gabriel & Nordin, Fredrik 1942. *Gotlands Bildsteine 2*. Stockholm: Wahlström & Widstrand.

Måhl, Karl Gustaf 1989. En bildsten i ursprungligt läge vid Vatlings i Fole. *Gotländskt arkiv* 1989: 246.

Måhl, Karl Gustaf 1990. Bildstenar och stavgårdar: till frågan om de gotländska bildstenarnas placering. *Gotländskt arkiv* 1990: 13-28.

Nylén, Erik & Lamm, Jan Peder 2003. *Bildstenar*. Stockholm: Gidlunds Bokförlag.

Wennersten, Monica 1973. Bildstensundersökning vid Visnar ängar i Alskog. *Gotländskt arkiv* 1973: 117.

Widerström, Per 2012. Att vända på varje sten. I Herlin Karnell, Maria (red.), *Gotlands bildstenar: Järnålderns gåtfulla budbärare*, *Gotländskt Arkiv 2012*: 33-40. Visby: Fornsalens Förlag, Gotlands Museum.

FMIS / www.fmis.raa.se/fmis

Undersökningen uppmärksammas i media

<http://www.helagotland.se/nyheter/artikel.aspx?articleid=1015313>

<http://www.helagotland.se/nyheter/artikel.aspx?articleid=1015268>

<http://www.sr.se/gotland/nyheter/arkiv.asp?ProgramID=205&Max=2007-08-01&Min=2001-04-23&PeriodStart=2007-07-23&Period=2&Artikel=15030>

Administrativa uppgifter

Länsstyrelsens beslut nr: 431-4265-07

Uppdragsgivare: Länsstyrelsen på Gotland

Plats: Fröjel Stenstugu, Gotland

Raä-nummer: Fröjel 12:1

Fornlämningstyp: Bildsten

Fastighetsbeteckning: Stenstugu 1:8

Socken: Fröjel

Kommun: Gotland

Fastighetsägare: Mats Arne Blomberg

Koordinater i rikets län: X6362508.617 Y1645131,969 (RT-90 2,5 gon V).

Grävningssorsak: Forskningsundersökning

Grävningstinstitution: Institutionen för historiska studier, Göteborgs universitet

Datum i fält: 2007-07-16 – 2007-07-27

Undersökningsyta: 27 m²

Platsledare: Alexander Andreeff

Rapportsammanställning: Alexander Andreeff, Imelda Bakunic Fridén, Victor Niels Love Melander (bearbetning, tillägg)

Fynd: 130 fyndposter (inklusive 53 benposter och 1 myntpost)

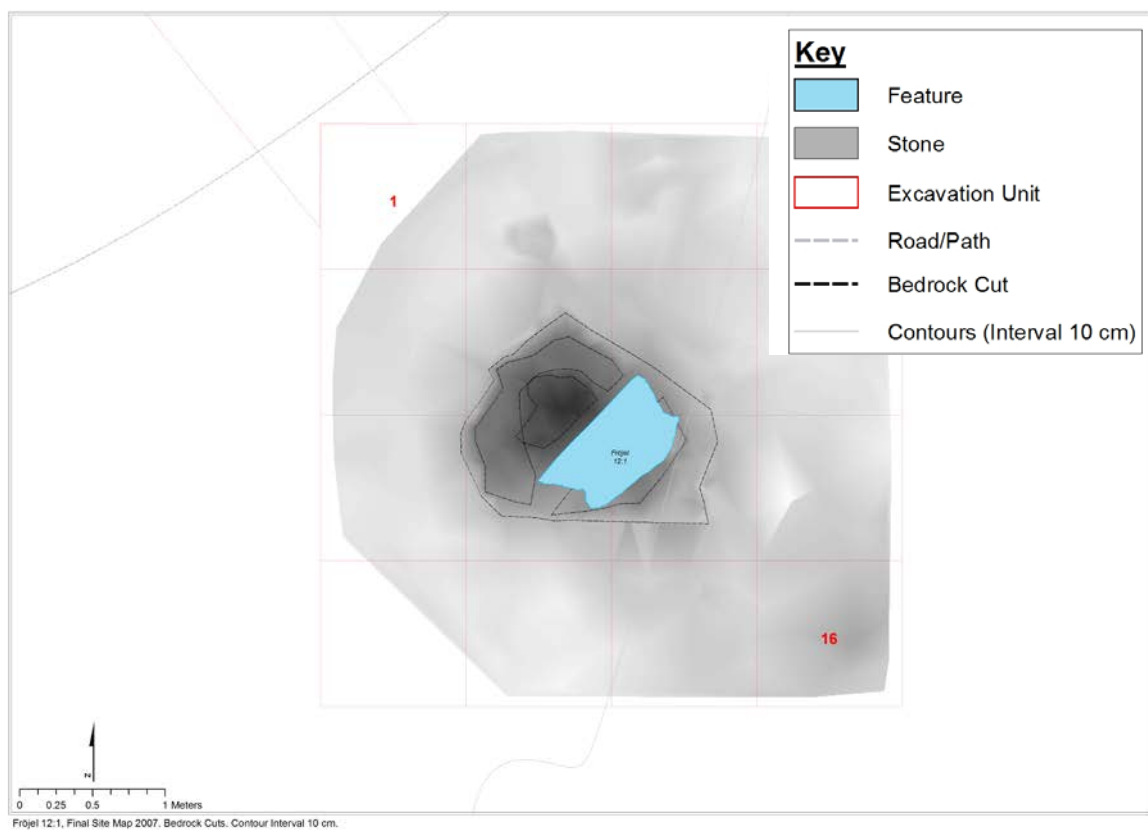
*Fynden fyndfördelas till Gotlands Museum.

BILAGOR

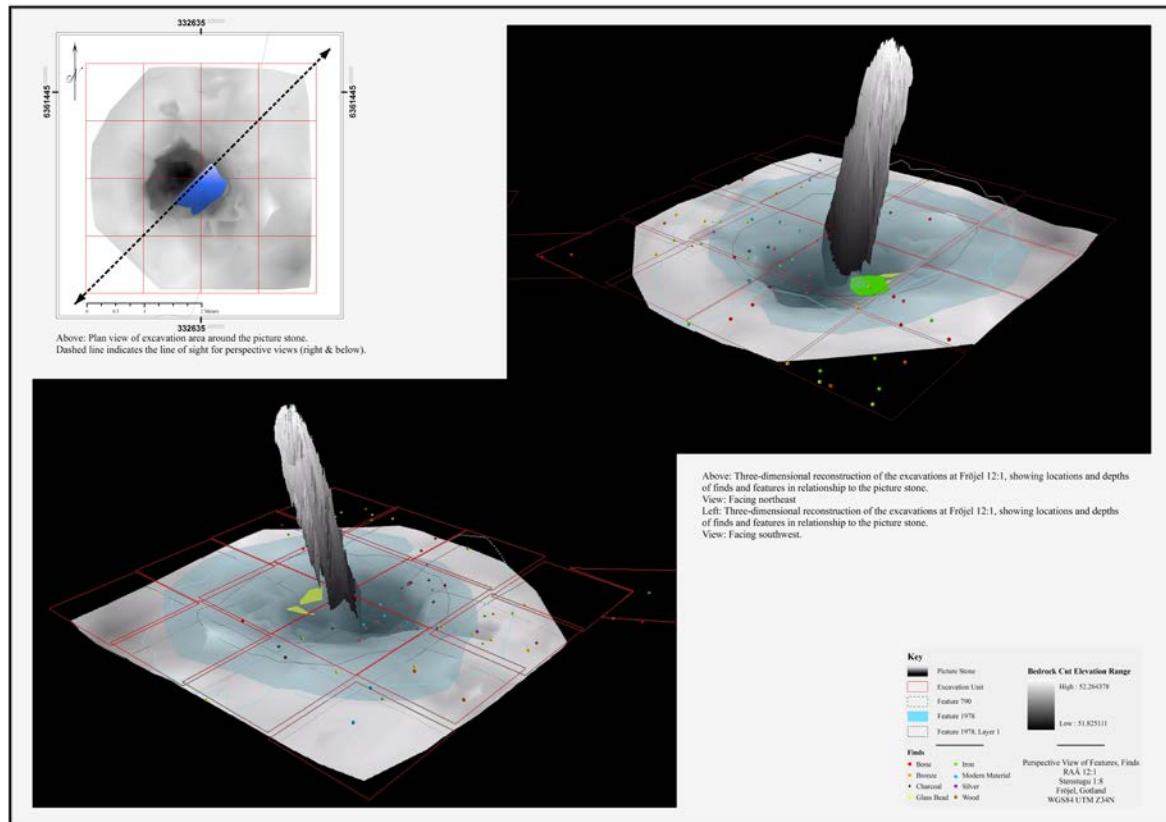
Bilaga 1: GIS kartor

(Utförda av Christopher Sevara)

Berggrunden och bildstenens position samt djup. Djupen markeras av den mörkgråa färgen.

Berggrunden och bildstenens position samt djup i 3D modell.

Bilaga 2: 14C Datering

LUNDS
UNIVERSITET

KVARTÄRGEOLOGISKA AVDELNINGEN
Laboratoriet för ^{14}C -datering
Sölvegatan 12, Geocentrum II
223 62 LUND
Tel. 046/2227885 Fax 046/2224830

QUATERNARY SCIENCES
Radiocarbon Dating Laboratory
Sölvegatan 12, Geocentrum II
S-223 62 LUND
Sweden

Alexander Andreeff
Inst. f. historiska studier, Göteborgs universitet
Box 200, 405 30 Göteborg

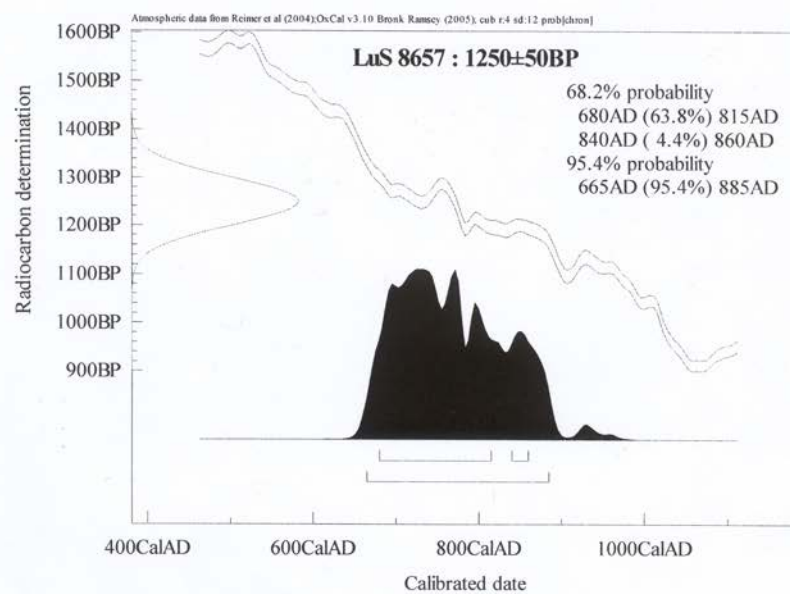
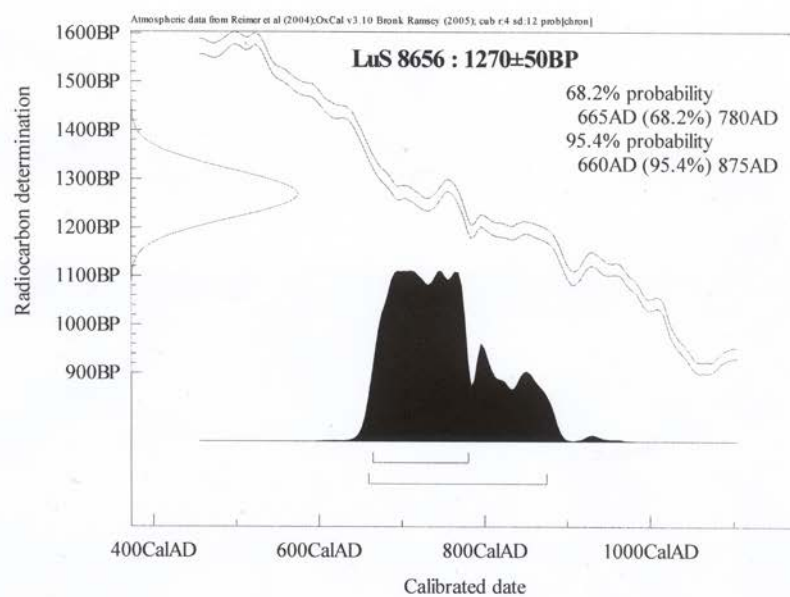
Dateringsattest

Provets benämning	Lab no	Erhållen ^{14}C -ålder BP	$\delta\text{C}13$ ‰	Provmgd (mg C)	Förbehandling
RAÄ 12:1, Fröjel Stenstugu 1:8 5/750	LuS 8656	1270 $\pm$ 50		0,45	NaClO, Hac
RAÄ 12:1, Fröjel Stenstugu 1:8 56/2975	LuS 8657	1250 $\pm$ 50		1,1	NaClO, Hac

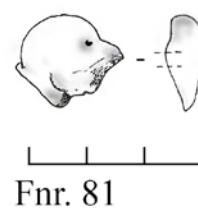
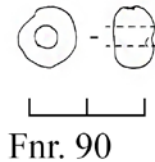
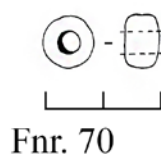
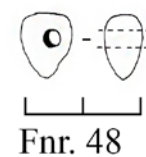
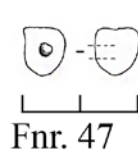
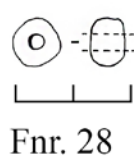
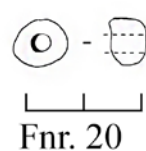
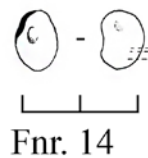
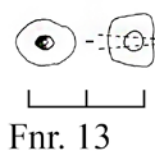
Beräkningen av ^{14}C -åldern är baserad på halveringstiden 5568 år. Resultaten är givna i antal år före 1950 (^{14}C -ålder BP). I osäkerhetsangivelsen innefattas statistiskt åtkomliga bidrag från mätningen av prov, standard och bakgrund. Som standard användes enligt internationell överenskommen 95% av aktiviteten hos NBS oxalsyre-standard. Alla ^{14}C -åldrar är ^{13}C -korrigerade för avvikelser från överenskommen standardvärde på $^{13}\text{C}/^{12}\text{C}$ -förhållandet. Detta gäller också skal av mollusker och foraminiferer. För dessa måste alltså s.k. "sea correction" göras.

Lund 2009-11-12

Göran Skog

Bilaga 3: Fyndavbildningar, teckningar: Sara Lyttkens

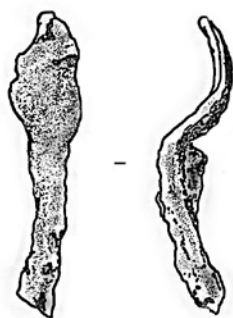

Fnr. 8

Fnr. 15

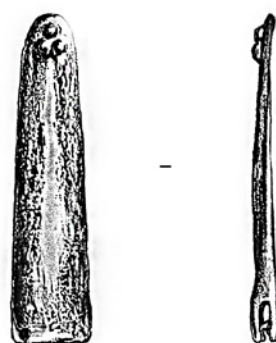
Fnr. 52

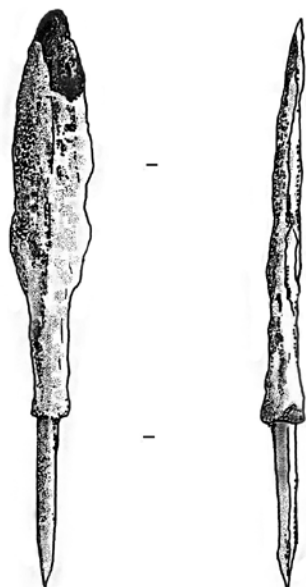
Fnr. 54

Fnr. 46

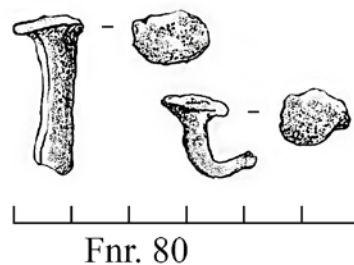
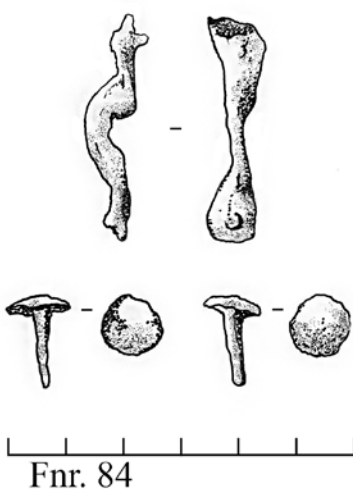
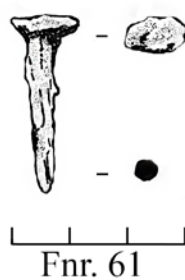
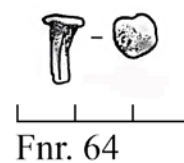
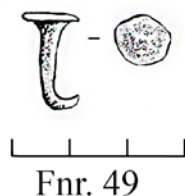
Fnr. 11

Fnr. 55

Fnr. 94

Fnr. 30

Fnr. 31

Fnr. 63

Fnr. 45

Fnr. 75

Fnr. 77

Fnr. 97

Fnr. 53

Fnr. 65

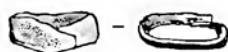
Fnr. 66

Fnr. 71

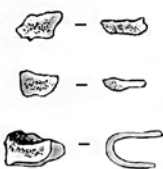
Fnr. 72

Fnr. 73

Fnr. 76

Fnr. 95

Fnr. 85

Fnr. 50

Fnr. 74

Fyndlista
Go 2007. Fröjel sn, Stenstugu 1:8
Dnr. 431-4265-07

Dnr.	Socken	Lokal	Raä nr.	Fynd ID	Inmätning ID	Anläggning	Lager	Ruta	Material	Fyndtyp	Antal	Vikt (g)	Längd (mm)	Bredd (mm)	Tjocklek (mm)	Anmärkning	Del	Utgallrad
431-4265-07	Fröjel	Stenstugu 1:8	Fröjel 12:1	1	526		Renslager		Aluminum	Kapsyl	1	1	22	22	8	Recent	f.	Utgallrad
431-4265-07	Fröjel	Stenstugu 1:8	Fröjel 12:1	2	747				Ben	Bränt ben	1	1				Se osteologisk bilaga	f.	
431-4265-07	Fröjel	Stenstugu 1:8	Fröjel 12:1	3	748				Ben	Bränt ben	1	1				Se osteologisk bilaga	f.	
431-4265-07	Fröjel	Stenstugu 1:8	Fröjel 12:1	4	749				Ben	Bränt ben	1	1				Se osteologisk bilaga	f.	
431-4265-07	Fröjel	Stenstugu 1:8	Fröjel 12:1	5	750			14	Ben	Bränt ben	fl.	1				C14-analys, Se osteologisk bilaga	f.	
431-4265-07	Fröjel	Stenstugu 1:8	Fröjel 12:1	6	751				Ben	Bränt ben	2	1					f.	
431-4265-07	Fröjel	Stenstugu 1:8	Fröjel 12:1	7	752				Ben	Bränt ben	1	1					f.	
431-4265-07	Fröjel	Stenstugu 1:8	Fröjel 12:1	18	2127				Ben	Bränt ben	fl.	2					f.	
431-4265-07	Fröjel	Stenstugu 1:8	Fröjel 12:1	25	2493				Ben	Bränt ben	fl.	1					f.	
431-4265-07	Fröjel	Stenstugu 1:8	Fröjel 12:1	27	2495				Ben	Bränt ben	fl.	2					f.	
431-4265-07	Fröjel	Stenstugu 1:8	Fröjel 12:1	32	2551				Ben	Bränt ben	1	1					f.	
431-4265-07	Fröjel	Stenstugu 1:8	Fröjel 12:1	33	2552				Ben	Bränt ben	fl.	3				Tidigare ID 2484	f.	
431-4265-07	Fröjel	Stenstugu 1:8	Fröjel 12:1	35	2645				Ben	Bränt ben	fl.	9				Tidigare ID 2755	f.	
431-4265-07	Fröjel	Stenstugu 1:8	Fröjel 12:1	38	2680				Ben	Bränt ben	fl.	5					f.	
431-4265-07	Fröjel	Stenstugu 1:8	Fröjel 12:1	39	2723			7	Ben	Ben	2	1					f.	
431-4265-07	Fröjel	Stenstugu 1:8	Fröjel 12:1	40	2725				Ben	Bränt ben	1	2					f.	
431-4265-07	Fröjel	Stenstugu 1:8	Fröjel 12:1	56	2975		1	6	Ben	Bränt ben	fl.	5					f.	
431-4265-07	Fröjel	Stenstugu 1:8	Fröjel 12:1	58	2976				Ben	Bränt ben	fl.	25					f.	
431-4265-07	Fröjel	Stenstugu 1:8	Fröjel 12:1	60	3133				Ben	Bränt ben	fl.	3					f.	
431-4265-07	Fröjel	Stenstugu 1:8	Fröjel 12:1	67	3218				Ben	Bränt ben	2	2					f.	
431-4265-07	Fröjel	Stenstugu 1:8	Fröjel 12:1	100		790	1	9	Ben	Bränt ben	fl.	8					f.	
431-4265-07	Fröjel	Stenstugu 1:8	Fröjel 12:1	101					Ben	Kam	1	1				Tidigare fnr. 3584	f.	
431-4265-07	Fröjel	Stenstugu 1:8	Fröjel 12:1	102					Ben	Bränt ben	fl.	29				Tidigare fnr. 3584	f.	
431-4265-07	Fröjel	Stenstugu 1:8	Fröjel 12:1	103			1	15	Ben	Bränt ben	fl.	6					f.	
431-4265-07	Fröjel	Stenstugu 1:8	Fröjel 12:1	104			1	13	Ben	Bränt ben	fl.	47					f.	
431-4265-07	Fröjel	Stenstugu 1:8	Fröjel 12:1	105		1978	1	7	Ben	Kam	1	1				Linjeornamentik, nithål	f.	
431-4265-07	Fröjel	Stenstugu 1:8	Fröjel 12:1	106		1978	1	7	Ben	Bränt ben	fl.	50					f.	
431-4265-07	Fröjel	Stenstugu 1:8	Fröjel 12:1	107		1978	1	6	Ben	Bränt ben	fl.	40					f.	
431-4265-07	Fröjel	Stenstugu 1:8	Fröjel 12:1	108			1	3	Ben	Bränt ben	fl.	43					f.	
431-4265-07	Fröjel	Stenstugu 1:8	Fröjel 12:1	109			1	16	Ben	Bränt ben	fl.	48					f.	
431-4265-07	Fröjel	Stenstugu 1:8	Fröjel 12:1	110		1978	1	10	Ben	Bränt ben	fl.	160					f.	
431-4265-07	Fröjel	Stenstugu 1:8	Fröjel 12:1	111		1978	1	6	Ben	Bränt ben	fl.	156				Säll- och lösfynd	f.	
431-4265-07	Fröjel	Stenstugu 1:8	Fröjel 12:1	112		1978	1	10	Ben	Bränt ben	fl.	38					f.	
431-4265-07	Fröjel	Stenstugu 1:8	Fröjel 12:1	113		1978	1		Ben	Bränt ben	fl.	15				rutorna 6, 7, och 10	f.	
431-4265-07	Fröjel	Stenstugu 1:8	Fröjel 12:1	115			1		Ben	Bränt ben	fl.	13				Rutorna 2-6	f.	
431-4265-07	Fröjel	Stenstugu 1:8	Fröjel 12:1	116			1	11	Ben	Bränt ben	fl.	20					f.	
431-4265-07	Fröjel	Stenstugu 1:8	Fröjel 12:1	117		790	1	7	Ben	Bränt ben	fl.	8					f.	
431-4265-07	Fröjel	Stenstugu 1:8	Fröjel 12:1	118			1		Ben	Bränt ben	fl.	13					f.	
431-4265-07	Fröjel	Stenstugu 1:8	Fröjel 12:1	119			1	5	Ben	Bränt ben	fl.	9					f.	
431-4265-07	Fröjel	Stenstugu 1:8	Fröjel 12:1	120			1	14	Ben	Bränt ben	fl.	4					f.	

Fyndlista
Go 2007. Fröjel sn, Stenstugu 1:8
Dnr. 431-4265-07

431-4265-07	Fröjel	Stenstugu 1:8	Fröjel 12:1	121		790	1	6	Ben	Bränt ben	fl.	10					f.	
431-4265-07	Fröjel	Stenstugu 1:8	Fröjel 12:1	122		1978	1	12	Ben	Bränt ben	fl.	27					f.	
431-4265-07	Fröjel	Stenstugu 1:8	Fröjel 12:1	123		1978	1	2	Ben	Bränt ben	fl.	12					f.	
431-4265-07	Fröjel	Stenstugu 1:8	Fröjel 12:1	124			1	14	Ben	Bränt ben	fl.	8					f.	
431-4265-07	Fröjel	Stenstugu 1:8	Fröjel 12:1	125		790	1		Ben	Bränt ben	fl.	17					f.	
431-4265-07	Fröjel	Stenstugu 1:8	Fröjel 12:1	126		1978	1	8	Ben	Bränt ben	fl.	15					f.	
431-4265-07	Fröjel	Stenstugu 1:8	Fröjel 12:1	127			1	1	Ben	Bränt ben	fl.	5					f.	
431-4265-07	Fröjel	Stenstugu 1:8	Fröjel 12:1	128				1	Ben	Bränt ben	fl.	4					f.	
431-4265-07	Fröjel	Stenstugu 1:8	Fröjel 12:1	129			1	4	Ben	Bränt ben	1	1					f.	
431-4265-07	Fröjel	Stenstugu 1:8	Fröjel 12:1	130		1978	1	11	Ben	Bränt ben	2	1				Botten av lager	f.	
431-4265-07	Fröjel	Stenstugu 1:8	Fröjel 12:1	131			1	11	Ben	Bränt ben	fl.	1					f.	
431-4265-07	Fröjel	Stenstugu 1:8	Fröjel 12:1	132			1	17	Ben	Bränt ben	1	1					f.	
431-4265-07	Fröjel	Stenstugu 1:8	Fröjel 12:1	133			1	15	Ben	Bränt ben	3	1					f.	
431-4265-07	Fröjel	Stenstugu 1:8	Fröjel 12:1	134			1		Ben	Bränt ben	fl.	1				Ruta 10/14	f.	
431-4265-07	Fröjel	Stenstugu 1:8	Fröjel 12:1	135			1	13	Ben	Bränt ben	fl.	1					f.	
431-4265-07	Fröjel	Stenstugu 1:8	Fröjel 12:1	15	1976		1	11	Bergart	Sländtrissa	1	5.5	22	21	10	Kvarts?	i.	
431-4265-07	Fröjel	Stenstugu 1:8	Fröjel 12:1	8	1268		1	3	Cu-leg	Beslag	1	3	19	17	8	Knappformat, Gripdjursornamnetik	f.	
431-4265-07	Fröjel	Stenstugu 1:8	Fröjel 12:1	11	1605		1	13	Cu-leg	Remändesbeslag	1	11	52	14	5		i.	
431-4265-07	Fröjel	Stenstugu 1:8	Fröjel 12:1	46	2730		1	1	Cu-leg	Sölja	1	3	22	19	5		i.	
431-4265-07	Fröjel	Stenstugu 1:8	Fröjel 12:1	50	2764		1	2	Cu-leg	Rembeslag	1	0.4	4	12	5		f.	
431-4265-07	Fröjel	Stenstugu 1:8	Fröjel 12:1	53	2901		1	13	Cu-leg	Fragment	1	0.5	10	4	1		f.	
431-4265-07	Fröjel	Stenstugu 1:8	Fröjel 12:1	63	2903		1	2	Cu-leg	Fragment	1	1.5	23	5	3		f.	
431-4265-07	Fröjel	Stenstugu 1:8	Fröjel 12:1	66	2974		1	3	Cu-leg	Fragment	1	0.5	12	9	1	Flat	f.	
431-4265-07	Fröjel	Stenstugu 1:8	Fröjel 12:1	71			1	10	Cu-leg	Fragment	1	0.5	7	6	1	Kvadratisk, perforerad	f.	
431-4265-07	Fröjel	Stenstugu 1:8	Fröjel 12:1	72			1	17	Cu-leg	Rembeslag	1	0.5	12	7	6		f.	
431-4265-07	Fröjel	Stenstugu 1:8	Fröjel 12:1	73			1	10	Cu-leg	Rembeslag	1	0.5	16	5	5		f.	
431-4265-07	Fröjel	Stenstugu 1:8	Fröjel 12:1	74			1		Cu-leg	Fragment	2	1	16	9	2	Tunn, flat	f.	
431-4265-07	Fröjel	Stenstugu 1:8	Fröjel 12:1	75				2, 9	Cu-leg	Fragment	1	0.5	22	11	1	Tunn, flat	f.	
431-4265-07	Fröjel	Stenstugu 1:8	Fröjel 12:1	76			1	7	Cu-leg	Rembeslag	1	0.5	12	6	4		f.	
431-4265-07	Fröjel	Stenstugu 1:8	Fröjel 12:1	77			1	10	Cu-leg	Fragment	2	1	12	9	4		f.	
431-4265-07	Fröjel	Stenstugu 1:8	Fröjel 12:1	95			1	3	Cu-leg	Rembeslag	2	0.5	11	6	7		f.	
431-4265-07	Fröjel	Stenstugu 1:8	Fröjel 12:1	9	1414		1	3	Glas	Pärå	1	0.5	13	11	6	Grön, smält	f.	
431-4265-07	Fröjel	Stenstugu 1:8	Fröjel 12:1	10	1437		1	3	Glas	Fragment	2	1.5				Recent	f.	Utgallrad
431-4265-07	Fröjel	Stenstugu 1:8	Fröjel 12:1	13	1927		1		Glas	Pärå	1	1	7	9	9	Vit, smält	f.	
431-4265-07	Fröjel	Stenstugu 1:8	Fröjel 12:1	14	1928		1		Glas	Pärå	1	0.5	8	10	10	Grön, smält	f.	
431-4265-07	Fröjel	Stenstugu 1:8	Fröjel 12:1	17	2121		1	6	Glas	Fragment	5	3				Recent	f.	Utgallrad
431-4265-07	Fröjel	Stenstugu 1:8	Fröjel 12:1	19	2388			5	Glas	Fragment	1	0.5				Recent	f.	Utgallrad
431-4265-07	Fröjel	Stenstugu 1:8	Fröjel 12:1	20	2389		1	10	Glas	Pärå	1	0.5	6	8	9	Grön, lätt eldpåverkad	i.	
431-4265-07	Fröjel	Stenstugu 1:8	Fröjel 12:1	22	2483				Glas	Fragment	1	1				Recent	f.	Utgallrad
431-4265-07	Fröjel	Stenstugu 1:8	Fröjel 12:1	24	2492		1		Glas	Fragment	5	3				Recent	f.	Utgallrad
431-4265-07	Fröjel	Stenstugu 1:8	Fröjel 12:1	28	2496		1	7	Glas	Pärå	1	0.5	6	8	6	Röd, lätt eldskadad	i.	
431-4265-07	Fröjel	Stenstugu 1:8	Fröjel 12:1	34	2553		1	6	Glas	Fragment	3	2				Recent	f.	Utgallrad

Fyndlista
Go 2007. Fröjel sn, Stenstugu 1:8
Dnr. 431-4265-07

431-4265-07	Fröjel	Stenstugu 1:8	Fröjel 12:1	42	2726		1	6	Glas	Pärla	1	1	10	15	6	Polykrom, alt. Två samman smälta, röd och grön, smält	f.	
431-4265-07	Fröjel	Stenstugu 1:8	Fröjel 12:1	47	2731		1	2	Glas	Pärla	1	0.5	9	9	7	Grön, smält	f.	
431-4265-07	Fröjel	Stenstugu 1:8	Fröjel 12:1	48	2751		1	2	Glas	Pärla	1	0.5	5	9	11	Grön, smält	f.	
431-4265-07	Fröjel	Stenstugu 1:8	Fröjel 12:1	51	2899		1	13	Glas	Pärla	1	0.5	6	7	9	Grön, smält	f.	
431-4265-07	Fröjel	Stenstugu 1:8	Fröjel 12:1	57	2977			9	Glas	Pärla	1	0.5	6	7	9	Grön, smält	f.	
431-4265-07	Fröjel	Stenstugu 1:8	Fröjel 12:1	62	3136		1	13	Glas	Pärla	1	0.5	4	5	4	Grön, lätt eldpåverkad	f.	
431-4265-07	Fröjel	Stenstugu 1:8	Fröjel 12:1	69	3247		1		Glas	Pärla	1	0.5	6	11	11	Blå, smält	f.	
431-4265-07	Fröjel	Stenstugu 1:8	Fröjel 12:1	70	2722		1	2	Glas	Pärla	1	1	6	9	9	Röd, lätt eldskadad	i.	
431-4265-07	Fröjel	Stenstugu 1:8	Fröjel 12:1	78			1	17	Glas	Fragment	1	2				Recent	f.	Utgallrad
431-4265-07	Fröjel	Stenstugu 1:8	Fröjel 12:1	79	2554		1	1	Glas	Pärla	1	1	5	8	11	Grön, smält		
431-4265-07	Fröjel	Stenstugu 1:8	Fröjel 12:1	81			1	10, 14	Glas	Pärla	1	1.5	7	11	14	Polykrom, smält, möjligen också två sammansmälta pärlor	f.	
431-4265-07	Fröjel	Stenstugu 1:8	Fröjel 12:1	90	3584				Glas	Pärla	1	1	7	9	1	Vit, lätt eldpåverkad	f.	
431-4265-07	Fröjel	Stenstugu 1:8	Fröjel 12:1	92			1	7	Glas	Fragment	10	4.5				Recent	f.	Utgallrad
431-4265-07	Fröjel	Stenstugu 1:8	Fröjel 12:1	93			1	11	Glas	Fragment	1	2				Recent	f.	Utgallrad
431-4265-07	Fröjel	Stenstugu 1:8	Fröjel 12:1	114			1		Glas	Pärla	1	1				Smälta, pärla, färg grön. Rutorna 2-6, funnen vid osteologisk analys.	f.	
431-4265-07	Fröjel	Stenstugu 1:8	Fröjel 12:1	21	2390		1	7	Järn	Nit	1	1	13	11	3	huvud 11 mm i diam.	i.	
431-4265-07	Fröjel	Stenstugu 1:8	Fröjel 12:1	23	2484		1	10	Järn	Nit	2	10	34	14	5	huvud 14 mm i diam. Liknande nitar påträffade i brandgrav Ånge Buttle 2013	i.	
431-4265-07	Fröjel	Stenstugu 1:8	Fröjel 12:1	29	2497		1		Järn	Spik	1	7	54	11	5	huvud 11 mm i diam.	i.	
431-4265-07	Fröjel	Stenstugu 1:8	Fröjel 12:1	30	2498		1		Järn	Föremål	1	2.5	29	9	3			
431-4265-07	Fröjel	Stenstugu 1:8	Fröjel 12:1	31	2550		1	17	Järn	Hästkosöm	1	7	32	11	9		i.	
431-4265-07	Fröjel	Stenstugu 1:8	Fröjel 12:1	41	2724		1		Järn	Fragment	1	8	48	10	7	Halvcirkelformat	f.	
431-4265-07	Fröjel	Stenstugu 1:8	Fröjel 12:1	44	2728		1	2	Järn	Nit	1	3.5	32	10	5	huvud 10 mm i diam.	i.	
431-4265-07	Fröjel	Stenstugu 1:8	Fröjel 12:1	45	2729		1	6	Järn	Nit	1	8	18	30	9	huvud 30 mm i diam.	f.	
431-4265-07	Fröjel	Stenstugu 1:8	Fröjel 12:1	49	2752			2	Järn	Nit	1	1.5	17	11	4		i.	
431-4265-07	Fröjel	Stenstugu 1:8	Fröjel 12:1	52	2900		1	13	Järn	Beslag	1	7	51	11	5		f.	
431-4265-07	Fröjel	Stenstugu 1:8	Fröjel 12:1	55	2973		1	5	Järn	Pilspets	1	13	99	15	6		f.	
431-4265-07	Fröjel	Stenstugu 1:8	Fröjel 12:1	59	3025		1	13	Järn	Nit	1	3	19	14	5	Med två nitplattor	i.	
431-4265-07	Fröjel	Stenstugu 1:8	Fröjel 12:1	61	3135		1	13	Järn	Spik	1	2.5	31	11	5		f.	
431-4265-07	Fröjel	Stenstugu 1:8	Fröjel 12:1	64	2902		1	2	Järn	Nit	1	1	11	17	3		f.	
431-4265-07	Fröjel	Stenstugu 1:8	Fröjel 12:1	65	3137		1	3	Järn	Fragment	1	0.5	14	9	1	Flat kvadratisk	f.	
431-4265-07	Fröjel	Stenstugu 1:8	Fröjel 12:1	68	3134		1	14	Järn	Spik	1	3	31	11	14		i.	
431-4265-07	Fröjel	Stenstugu 1:8	Fröjel 12:1	80			1	6	Järn	Nit	4	12				Tre olika nitar	f.	

OSTEOLOGISK RAPPORT 2013:4

RAÄ FRÖJEL 12:1, STENSTUGU 1:8

FRÖJEL SOCKEN, GOTLAND.

KREMERAT SKELETTMATERIAL

EMELIE FRANZÉN

FIL. MAG. OSTEOLOGI

FIL.KAND. ARKEOLOGI

2013

Material

Det aktuella skelettmaterialet upptogs under en arkeologisk undersökning i Fröjel socken, Stenstugu 1:8, RAÄ Fröjel 12:1, på Gotland. Skelettmaterialet utgörs främst av bränt ben från både människa och djur. Den osteologiska undersökningen har utförts av Fil. mag. Emelie Franzén vid Osteologiska laboratoriet vid Uppsala Universitet Campus Gotland under hösten 2013.

Metod

Målet för den osteologiska analysen har varit att identifiera art och antalet närvarande individer av varje art, samt om möjligt köns- och åldersbedömningar. Även fragmenterings- och förbränningsgrad har registrerats. Den osteologiska analysen av kremerat skelettmateriel är kantat av problematik för köns- och åldersbedömningar på grund av den höga fragmenteringen. Köns- och åldersbedömningar av kremerade individer görs främst utifrån kraniala könskaraktärer till skillnad från obrända skelett där denna bedömning med större säkerhet görs utifrån postkraniala element. Större restriktioner ges därför resultatens legitimitet för analysen av kremerat skelettmateriel. Under den aktuella analysen har en grov åldersbedömning av de mänskliga kvarlevorna varit möjlig. En könsbedömning har inte gjorts då fragment av sådan karaktär inte påträffats, varken från människa eller djur.

Resultat

SKELETTMATERIALETS KONDITION OCH SPRIDNING

Totalt har 2505 benfragment med en sammanlagd vikt om 846,9 gram analyserats. Skelettmaterialet är till huvudsak bränt, ett fåtal fragment uppvisar ingen förbränning eller viss eldpåverkan. De obrända benfragmenten är i de fall det varit möjligt att identifiera animalt. De kremerade benfragmenten innehåller en ljusgrå till vit färg, tillsammans med den höga fragmenteringen indikerar detta en förbränning av högre temperaturer. Skelettmaterialet har en stor spridning, och har i få fall påträffats i koncentrationer av mindre storlek. En större andel benfynd har påträffats i anläggning 1978, främst NV om bildstenen.

IDENTIFIERADE ARTER

En mindre andel av skelettmaterialet har varit möjligt att närmare identifiera på grund av den höga fragmenteringen men bränt ben från både människa och djur har identifierats. En spridning och sammanblandning av de olika arterna över den undersökta ytan har skett.

Ben av djur

Identifierade arter är gris (*Sus domesticus*), hund (*Canis familiaris*), nötboskap (*Bos taurus*) samt obestämd sälart (*Pocha*). Minst en individ av varje art har identifierats. Skelettelement av ett mindre eller ungt däggdjur har även påträffats men har inte varit möjliga att identifiera till specifik art. Från gris har obrända tandfragment påträffats och av nötboskap har fragment uppvisande viss eldpåverkan av kranium och rörben identifierats. Av adult hund identifierades fragment från tänder samt underkäke. Av säl påträffades fragment från hand- och fotben. Benfragmenten från både hund och säl uppvisar en hög förbränning.

Ben av människa

Den större andelen av de identifierade skelettfragmenten härrör från människa och uppvisar en homogen hög förbränning. De benslag som varit möjliga att urskilja är av rörben och kranium, den höga fragmenteringen har gjort närmare bedömningar av specifika benslag mycket svår. Kvarlevorna är ifrån minst en mänsklig individ. Identifierade fragment av skalltak innehåller en utformning samt tjocklek av adult karaktär. Skelettelement av könskaraktär har inte påträffats.

Sammanställning Osteologisk analys

Fragment	2505 st.
Vikt	846,9 gram
Förbränning	Hög
Färg	Ljusgrå-vitt
Fragmentering	0,5-3 cm
Identifierade arter	Nötboskap, Hund, Gris, Säl och Människa

Bilaga

1. Benlista

Fnr	Feature	Id	Ruta	Lager	Art	Benslag	Karaktär	Bränt/obränt	Antal	Längd (cm)	Vikt (gr)	Övrigt
2		74 7	14	1	Oidentifi erat	Oidentif ierat		B	1	1	0, 2	Måttlig förbränning
3		74 8	9	1	Oidentifi erat	Oidentif ierat		B	1	2	1, 3	Hög förbränning
4		74 9	9	1	Oidentifi erat	Oidentif ierat		B	1	2	1, 2	Hög förbränning
5		75 0	14	1	Oidentifi erat	Oidentif ierat		B	4	0,5	0, 2	Hög förbränning
6		75 1	14	1	Oidentifi erat	Oidentif ierat		B	2	0,5	0, 2	Hög förbränning
7		75 2	14	1	Oidentifi erat	Oidentif ierat		B	1	0,5	0, 1	Hög förbränning
1 8		21 27	6	1	Oidentifi erat	Oidentif ierat		B	8	0,5- 2	1, 3	Hög förbränning. Litet/Ungt däggdjur
2 3		24 84	10	1	Oidentifi erat	Oidentif ierat		B	1 7	1	3, 1	Hög förbränning
2 5		24 93	17	1	Oidentifi erat	Oidentif ierat		B	5	0,5	0, 1	Hög förbränning.
2 7		24 95		1	Oidentifi erat	Oidentif ierat		B	1 0	1	1, 8	Hög förbränning
3 2	19 78	25 51		1	Animal	Costae	Corpus	B	1	2	1, 2	Eldpåverkat, svärtat
3 3		25 52										
3 8	19 78	26 45		1	Oidentifi erat	Oidentif ierat		B	8	1-3	5, 1	Hög förbränning.
3 9	19 78	27 23	6	1	Animalt	Oidentif ierat		O B	2	1	0, 9	
					Animalt	Ossa longa	Diafys	O B	1	2	0, 5	
4 0	19 78	27 25	6	1	Animalt	Oidentif ierat		B	1	2	1, 8	Eldpåverkat, svärtat.
	19 78	27 55		1	Animalt	Ossa longa	Diafys	B	1	2	3, 6	Hög förbränning
					Oidentifi erat	Oidentif ierat		B	1 1	0,5- 2	4, 2	Hög förbränning
5 6	19 78	29 75	6	1	Homo Sapiens	Oidentif ierat		B	2	3	2, 9	Hög förbränning.
					Animalt	Ossa longa	Diafys	B	1	1	1, 9	Hög förbränning
					Oidentifi erat	Oidentif ierat		B	1	1	0, 5	Hög förbränning
5 8	19 78	29 76	6		Homo Sapiens	Ossa longa	Diafys	B	1	1	0, 9	Hög förbränning
					Homo Sapiens	Craniu m	Calvaria	B	1	1	0, 1	Hög förbränning
					Oidentifi erat	Oidentif ierat		B	6 0	0,5- 1	24	Hög förbränning
6 0	19 78	31 33	6	1	Oidentifi erat	Ossa longa	Diafys	B	3	1	0, 7	Hög förbränning
					Oidentifi erat	Oidentif ierat		B	1 2	1	2, 3	Hög förbränning
6	19	32	6		Oidentifi	Oidentif		B	2	2	2,	Måttlig förbränning

7	78	18			erat	ierat					1	
90		3584			Animal	Oidentifierat	Kamfragment	B	1	1,5	0,3	Hög förbränning
					Oidentifierat	Cranium	Calvaria	B	12	1	1,3	Hög förbränning. Litet/Ungt däggdjur
					Oidentifierat	Ossa longa	Diafys	B	8	1-2	5,1	Hög förbränning. Litet/Ungt däggdjur
					Oidentifierat	Oidentifierat		B	120	0,5-1	21,3	Hög förbränning. Litet/Ungt däggdjur
	790			1	Sus	Cranium	Molar fragment	OB	1	1	0,8	
	790		9	1	Oidentifierat	Oidentifierat		B	30	0,5-2	7	Hög förbränning
	790		7	1	Oidentifierat	Oidentifierat		B	34	1	8	Hög förbränning
	790		6	1	Animal	Cranium	Dentes fragment	B	1	0,5	0,2	Hög förbränning
					Homo Sapiens	Cranium	Calvaria	B	1	0,5	0,2	Hög förbränning
					Oidentifierat	Oidentifierat		B	46	1	9,3	Hög förbränning
	790			1	Homo Sapiens	Cranium	Calvaria	B	6	0,5-2	1,8	Hög förbränning
					Homo Sapiens	Ossa longa	Diafys	B	3	1-2	3,5	Hög förbränning
					Oidentifierat	Oidentifierat		B	46	0,5-2	11,4	Hög förbränning
	1978		14	1	Oidentifierat	Oidentifierat		B	41	0,5-1,5	7,1	Hög förbränning
	1978		17	1	Homo Sapiens	Cranium	Calvaria	B	1	1	0,2	Hög förbränning
	1978		11	1	Oidentifierat	Oidentifierat		B	5	1	1,1	Hög förbränning
	1978	sällfynd	6	1	Canis	Cranium	Dentes fragment	B	4	1	0,9	Hög förbränning. Adult individ.
					Animal	Cranium	Dentes fragment	B	6	1	0,9	Hög förbränning.
					Canis	Cranium	Mandibula fragment	B	1	2	0,5	
					Animal	Ossa longa	diafys, caput	B	14	1-3	13,1	Eldpåverkat, svärtat.
					Homo Sapiens	Cranium	Calvaria	B	11	1-2	5	Hög förbränning
					Oidentifierat	Oidentifierat		B	200	0,5-3	127	Måttlig-Hög förbränning
	1978		10,6,7	1	Homo Sapiens	Ossa longa	Diafys	B	4	1-2	3,4	Från anläggningen framför bildstenen. Hög förbränning
					Homo Sapiens	Cranium	Calvaria	B	1	1	0,3	
					Animal	Ossa longa	Diafys	OB	1	2	0,2	
					Oidentifierat	Oidentifierat		B	50	1-2	10,5	
	1978		10	1	Homo Sapiens	Ossa longa	Diafys	B	14	2-3	24,8	Hög förbränning
					Homo Sapiens	Cranium	Obest.	B	6	1,5	3,9	Hög förbränning
					Homo Sapiens	Cranium	Calvaria	B	24	1	7,3	Hög förbränning
					Bos	Cranium	Dentes	B	5	1	0,	Eldpåverkat, svärtat.

					m	fragment				5	
					Ossa longa	Diafys	B	20	1-2	10,2	Eldpåverkat, svärtat. Större däggdjur.
					Craniu m	Mandibula fragment	B	2	2-3	2,8	Eldpåverkat, svärtat
					Craniu m	Calvaria	B	1	1	0,1	Eldpåverkat, svärtat
					Oidentifierat	Oidentifierat	B	200	0,5-2	103	Hög förbränning
	1978		10,14	1	Oidentifierat	Oidentifierat	B	7	1	0,6	Hög förbr. "Recovered from flotation".
					Homo Sapiens	Craniu m	B	3	1	0,7	Hög förbränning
					Homo Sapiens	Ossa longa	B	1	2	4,2	Hög förbränning
					Oidentifierat	Ossa longa	B	8	2	7,4	Hög förbränning
					Animal	Oidentifierat	O B	1	2	4,2	Hög förbränning
					Oidentifierat	Oidentifierat	B	1	2	0,4	Eldpåverkat, svärtat
					Oidentifierat	Oidentifierat	B	70	0,5-1	25	Hög förbränning
	1978		11	1	Oidentifierat	Oidentifierat	B	2	1	0,2	Hög förbränning
					Sus	Craniu m	O B	1	1	1	
	1978		2	1	Oidentifierat	Oidentifierat	B	43	0,5-2	11,3	Hög förbränning
					Homo Sapiens	Craniu m	B	2	1	0,8	Hög förbränning
					Oidentifierat	Ossa longa	B	3	2	3,5	Hög förbränning
					Oidentifierat	Oidentifierat	B	100	0,5	22,3	Hög förbränning
					Canis	Craniu m	B	1	1	0,2	Hög förbränning
					Oidentifierat	Oidentifierat	O B	1	1	0,1	
					Homo Sapiens	Ossa longa	B	2	2	2,5	Hög förbränning
					Oidentifierat	Oidentifierat	B	200	0,5-2	58	Hög förbränning
					Oidentifierat	Oidentifierat	B	1	1	0,4	Eldpåverkad, svärtad
	1978		8	1	Oidentifierat	Oidentifierat	B	50	0,5-1	13,8	Hög förbränning
					Pocha	Mt/Mc	B	1	3	1,6	Hög förbränning
					Pocha	Phalanges	B	1	1	0,2	Hög förbränning
					Oidentifierat	Craniu m	B	1	1	0,6	Hög förbränning
					Animal	Craniu m	B	1	1,5	0,5	Hög förbränning
					Oidentifierat	Costae	B	2	2	1,2	Hög förbränning
					Homo Sapiens	Ossa longa	B	6	3	13,8	Hög förbränning

					Oidentifi erat	Oidentif ierat		B	5 0	1-2	18 ,7	Hög förbränning
				1	Oidentifi erat	Ossa longa	Diafys	B	5	1-3	4, 4	Hög förbränning
					Oidentifi erat	Craniu m	Calvaria	B	3	0,5	0, 6	Hög förbränning
					Oidentifi erat	Oidentif ierat		B	5 0	0,5- 1	7	Hög förbränning
			2,6	1	Glas		Glasfragment		1	1	0, 3	"Ringen"
					Oidentifi erat	Oidentif ierat		O B	1	1	0, 1	
					Oidentifi erat	Oidentif ierat		B	5 2	0,5- 1	12 ,6	Hög förbränning
			1	1	Oidentifi erat	Oidentif ierat		B	1 6	0,5- 2	4, 3	Hög förbränning
			1		Homo Sapiens	Ossa longa	Diafys	B	1	1	1	Profilen vid "ringen"
					Oidentifi erat	Oidentif ierat		B	9	1	2, 1	
			16	1	Homo Sapiens	Craniu m	Calvaria	B	4	1	1, 2	Hög förbränning
					Oidentifi erat	Oidentif ierat		B	1 5 0	0,5- 2	40	Hög förbränning
			15	1	Oidentifi erat	Oidentif ierat		B	3	0,5	0, 3	"ringen"
			15	1	Oidentifi erat	Oidentif ierat		B	3 6	1	5, 6	Hög förbränning
			13	1	Homo Sapiens	Ossa longa	Diafys	B	5	2	9, 2	Hög förbränning
					Canis	Craniu m	Maxilla fragment	B	1	1	0, 6	Hög förbränning
					Oidentifi erat	Craniu m	Calvaria	B	6	1	1, 2	Hög förbränning
					Oidentifi erat	Oidentif ierat		B	1 0 0	0,5- 1	35	Hög förbränning
			4	1	Oidentifi erat	Ossa longa	Diafys	B	1	1	0, 9	Hög förbränning
			5	1	Oidentifi erat	Oidentif ierat		B	3 2	0,5- 1	8	"ringen"
			3	1	Homo Sapiens	Ossa longa	Diafys	B	3	2	6	Hög förbränning
					Homo Sapiens	Craniu m	Calvaria	B	2	0,5	0, 4	Hög förbränning
					Oidentifi erat	Oidentif ierat		B	1 0 0	0,5- 1	34 ,3	Hög förbränning
			13	1	Oidentifi erat	Oidentif ierat		B	9	0,5	1, 4	Del av "ringen"
			11	1	Animal	Ossa longa	Diafys	B	1	1	1, 2	från "ringen"
					Animal	Craniu m	Calvaria	B	1	2	0, 2	Hög förbränning
					Oidentifi erat	Oidentif ierat		B	5 0	1	17 ,4	Hög förbränning
			14	1	Oidentifi erat	Oidentif ierat		B	9	1	3, 2	"ringen"